

CIGERXWIN

HÊVI
DÍWANA 7'A

STOKHOLM 1983

CIGERXWIN

HÊVÎ
DÎWANA 7'A

Weşanên Roja Nu : 6

Navnîşan:

BOX 4038

141 04 Huddinge/Sweden

ISBN 91 7672 006 3

Bokförlaget Roja Nu

Copyrigt Cigerxwîn

Printed in Sweden

Stockholm 1983

CIGERXWIN

FEHRESTE

PERÇÊ CIVAKÎ

Guh Bidêr.....	1
Mela Rabe.....	3
Nexoşim.....	5
Êlperestî Nexweşkiyeke Dijware.....	6
Di nav Koma Dizame.....	7
Mirovname.....	11
Ji Xew Rabin.....	14
Ez Ji We Xeyidîme.....	17
Ez Mirovim.....	19
Me Lingê Xwe Zêde Rada.....	24
Jîn û Hebûn.....	25
Ji Çeqel û Roviyan Natirsim.....	27
Rengê Şêrko Herne Şer.....	28
Em Azadîxwazin.....	29
Diçî Tê.....	33
Me Rê Berdaye Sofî.....	36
Çîroka Zoro Axa.....	38
Galte.....	52

PERÇÊ EVÎNDARÎ

Çi Cejne ?.....	56
Mebê Na, Na.....	58
Sîmen Sayê.....	60
Ber Şibakê.....	62
Bilbil û Gul.....	63

Xweş Bibin Warê Di Min.....	65
Cejn û Sersale.....	67
Roşînê Evîn.....	68
Dûrîdestim.....	69
Feratê Evîn.....	71
Pîr û Kalim.....	73
Baranê Evîna Te.....	75
Kovan û Keser.....	76
Sergerdanim Ez.....	78
Qêrîn Dikim Rengê Pepûk.....	80
Meyxanperestim.....	81
Jî Min Dil Bir Bicarek.....	83
Xencerê Xuncê Di Sînga Minve Kir.....	85
Şeva Înê Were Nik Min.....	86
Xabûrê Evînê.....	88
Hate Civanê Min Bi Şev.....	90
Evînperwerim.....	92
Hetta Kengî Ezê Tî Bim.....	96
Bayê Seher.....	98
Perşikestîme.....	100
Ez Tenê Perwaneme.....	101
Roniya Çavan.....	102
Dilê Pir Xem Meşkîne.....	104
Baxê Bihiştê.....	108
Şahî û Cejn û Sema.....	110
Geşt û Seyran.....	112
Bextê Sipî û Bextê Reş.....	113
Şeraba Kevnare.....	115

Dilê Pir Xem.....	116
Ah Ji Destên Mehriwê.....	118
Mêvane Îşev.....	120
Hore Yan Îsane Ev.....	123
Dilê Xemgîn Bî Rence.....	124
Dilbere Yan Şoxe Ew ?.....	125
Zaravê Evînê.....	126
Dixwazî Sorgulê Bînî.....	128
Dil û Mêlak Biriştîne.....	130
Şêrînê, Şêrînê.....	133
Ez û Kalo.....	135
Pîrî Ne Kêmaniye.....	137
Ronak.....	139
Pîroz Bike Cejnê.....	140
Diçî Zanîngehê.....	142
Navê Xwedê Min Dî Di Rû.....	145
Delavê Evînê.....	148
Pingava Evîn.....	150
Şevreşim.....	152
Xwezka.....	153
Ez Ketme Nav Du Agiran.....	155
Kaniya Dîdare Keç.....	156
Mizgîn Dane Min.....	157
Dêwê Pîrî.....	158
Wey Li Ser Çavên Me Hatî.....	160
Bihara Dil.....	161
Sawîr û Goman.....	162
Li Dil Îro Bihare.....	163

Birca Belek.....	165
Lêv Xunce.....	167
Li Mala Şox û Şenga Bî.....	168
Şeker Lêvê.....	169
Giham Dozê.....	171
Roşînê Evînê.....	172
Zîn Di Jînê Mem Divê.....	173
Sîmen Sayê.....	174
Heyata Min Heyatê.....	175
Bextê Sipî.....	176
Nikarim Ez, Nikarim Ez, Nikarim.....	177
Tu Ocaxî Ey Dost.....	179
Şemze Asik.....	181
Derya Evîn.....	182
Dil Gawirê.....	185

Pêncî salî zêdetire, wekî navê Cigerxwîn ser zarê kurdane. Pêncî salî zêdetire, wekî Şêxmûsê kurê Hesen, Hesenê ji gundê Hesarê bûye Cigerxwîn, bûye dengbêjê derd û kulê millet. Û vêga, çaxê dibe xeberdan derheqa edebîyata kurda, îlahî derheqa edebîyata kurdê Kurdistanê şerkar, em navê Cigerxwîn çewa şayîr timê rex navê kilasîkê me Melleê Cizîrî Ahmedê Xanî, Nalî, Pîremerd, Goran, Ahmed Mûxtar Caf, Zîwar, Bêkes û yêd mayîn bîr tînin.

Kîye Cigerxwîn, ser çi dinivîse, çiye xwestina wî?

Hergê em karibin cahaba van pîrsa bi kurtî bidin, şikilê Cigerxwîn çewa şayîr wê rind bê ber çeva.

Navê Cigerxwîn eslê Şêxmûse, ew ji dîya xwe bûye sala 1903 li Kurdistanê bakûrê gundê Hesarê. Zarotî ya û xortanîya Şêxmûs belengazîyêda û hêsîrîyêda derbaz bûye. Ewî biçûkatîya xweda bêbextîya dewlemenda, şêxa û pîra dîtîye, hizkirina wî berb xwendinê, berb zanebûnê rêke fire û pir çetin danî pêşîya Şêxmûs.

Sala 1914, çaxê şerê Cîhanêye yekem destpê bû, Şêxmûsê yanzdeh salî şîrinaya û lezeta emir nedîtî, mîna dê-bavê xwe, mîna bav û bapîrê xwe rîya rev û be zê, rîya hêsîrîyê girt, tevî der û cînara çû gihişt te heta gundê Amûdê. Sal sala derbaz bûn, Şêxmûs xwendina xweye melletîyê stand û bû melle. Bi gotina Celadet Bedirxan Şêxmûs bû pêşnimêjê gundîya, mehra wan dibirî, zeketa wan dixiste rêzika şerîya tê û bi vî teherî ebûra xwe dikir.

Melletîya Şêxmûs dirêj nekişand. Ewî zûtîrekî terka melletîyê da dest bi cotkarîyê kir.

Şêxmûs hê cahil bû, lê wê cahiltîya xweda ewî gele çetinayî dîtîbûn, gund û bajarê Kurdistanê Turkîyaê, Îranê, Îraqê gerîya bû. Kurdistanê kurda, Kurdistanê perçe-perçe ber çevê xwe dîtîbû. Derdê millet, derdê walêt dil-hinavê şayîr sotîbû. Wê hênê hineka zanibû, wekî navê Şêxmûs diha Şêxmûs nîne,

wekî ji derdê Kurdistanê, ji derdê kurdê bindest ewî navê xwe kirîye Cigerxwîn û bûye dengbêjê azaya walêt.

Cigerxwîn birîyar da xwe, heta saxe li rû dinê xizmeta mîletê xweyî zêrîyaî bike, xizmeta azaya û nê bindestîya wê bike. Dîtinîya ko ewî dîtibû dilê wî kiribû kura êgir.

Têma Kurdistanê, têma watan, watanê kurda poêzîya Cigerxwînêda têmeke sereye. Cigerxwîn Kurdistanrind nasdike, ew gerîaye deşt û banîyêd wê, şabûye bi çem û kanîyêd walêt. Ewî dîtîye, wekî Kurdistan çewa cî, çewa toprax heye, lê Kurdistan ne Kurdistanê kurdane, kurd li wir ne xweyê hebûna xweye, ne xweyê xwelîya xweye, welat li ser navê kurdane, lê kurd têda bêcîne. Bi gotina Cigerxwîn "Kurdistan sertaca Silhedînê kurde", enîya wê roje "di birca asmanî", herdu birûyê wê mîna kevanê Rostemî Zalin herdu zulfêd wê tîrê qehremanîne, rûê wê agirê Zerdeşt û Mezdeke, herdu çevê wê mîna herd darê Hurmuzêne, herdu lêvê wê mîna kitêbê Hecî Qadirin, zimane wê mîna bendeke efrandinêd Ahmedê Xanîye, çenê wê - çîyaê Cûdêye. Bona şayîr Kurdistan - ew bûke, bûkeke rû bi xêlîye, bona wê bûka delal xort;

*Ji Loran ta bi Zazan tev bi xencer,
Dihatin hev li meydanê beranî.*

Cigerxwîn helbesta "Şam şekire, welat şîrintire" wê bûka delalra xeber dide û gazînê xwe dike, wekî mîlet hê hişyar nebûye, wekî lawêd kurda hê weke şêr û pilinga qirka hev digrin. Qey bêjîy Kurdistan bi ziman dibe gazînê xwe Cigerxwînra dike. "Gotina welat", divê, wekî sal-zemanada ewê hê roje wa çetin nedîtîye, wekî Cizîr, Şehrezor, Gor, Loran tev qîzê wêne, cahilin û ser xwene "...pir şepalîn, berzewacin" û bira xortêd kurd destê xwe ji bedewa bernedîn, bira bi dilê xwe wana jî xwera bixwezin, gelenê wan jî "yekî û xwîn û xwendegaye".

Cigerxwîn bona azaya Kurdistanê, bona serxwebûna Kurdistanê pîrsa xwendinê û şorişgirîyê pêşda dikê. Kurdistan nikare azabe hergê xort û qîzêd wê

ne xwendevan bin, Kurdistan nikare serbest be hergê xort û qîzêd wê şorişgir nîbin, Kurdistan nikare serkeve hergê nava xorta û qîzada, nava miletda yekbûn tunebe.

Şayîr xort bû, ko li Kurdistana Turkîyaê sala 1925 dest bi şorişa miletîyê-azadarîyê bû. Serkarî li wê şerkarîyê Şêx Seyîd dikir. Raste şorişa kurda ji alîyê neyarê milet bi destê zorê şikest, lê ewê şopeke pir giran û nebîrker bîr û bawerîya Ciger - xwînda hişt. Cigerxwîn ber çavê xwe dît, çewa bê - bextîya kedxurê kurda: axa û bega nehişt wekî şorişa Şêx Seyîd serkeve, bigihîje meremê xwe. Ewî dît wekî kurdê bêsuc, bêgune ji alîyê zewtçîyê romê dihatine kuştin û daliqandin, agir berî mal-halê wan didan, gundê wane edilî wêran dikirin, diki rine xwelî. Cigerxwîn didît, wekî kurdê bêxweyî û bêxudan ji destê dijmin malwêran bûne, ji walêt di revin. Ewî didît, wekî kirinêd neyara ruhê kurdayê şorişgirîyê teksîr nekir, qewata zend û bendê wê neşkênand.

Berî medresa xwe temam bike Cigerxwîn çûbû Kurdistana Îranê û Îraqê. Wê rêwîtiya xweda ewî nek tenê mêranîya û mêrxasîya milet dîtibû, lê usa jî bêtivaqîya serokê eşîrê kurda dîtibû, yên ko neyarî di kirine nava milet û zîyaneke pir giran digîhandin yekbûna wê.

Cigerxwîn çewa dengbêjê derd û kulê cimetê, çewa şayîrê wêyî şorişgir borcê xwe hesab kir derheqa şerê kurdada miletra gilî bike û şiroveke. Nêta wî ew bû, wekî bona rast têngîhiştina net û meremê şerkarîya îroyîn pêwîste ko milet rind zanibe mêjûî şerkarîya xweye qurna himberî dijminê der û hundur.

22 Çirîya Paşîn sala 1946 bajarê Mahabadê civata Kurdistana Îranê yemiletîyê cara pêşin derheqa çêbûna Cûmhuryata Kurdistana Îranê yê Demokratîyê elam kir. Şorişa Kurdistana Îranê gihişte meremê xwe. Lê jîyîna ko miletê kurd teze destpêkiribû xweşî huku meta Îranê ye paşverû nehat û wana Cûmhuryeta Mahabadê bi destê zorê hilanî. Vê kirina nepakda alîka

rîke pir mezin dane Îranê Împêrîalîstêd anglîyaê û amêrîkaê. 31 Adarê sala 1947 li bajarê Mahabadê hu kumeta Îranêye paşverû bi serekvanîya generalê amêrîkî Şvarskopf hersê serokê Kurdistanê Îranêye Dê-mokratîyê Mihemed Qazî, Seîd Qazî û Sêyfî Qazî darê daraxacê xistin. Pey vê qewimandinê Cigerxwîn helbesteke xwe pêşkêşî bîranîna serokê şorişa Kurdistanê Îranê Qazî Mihemed kir.

*"Xakî Kurdistan bi qurban, pir ciwan û paqijî,
Xwîn rijandin pir kurên te wa li her alî rijî,
Miletê kurd ta ko saxe ew ji vê rê nagerî,
Afarî, afarî,
Qadî Mihemed afarî".*

Wexta Kurdistanê Îranêda bona azayê û ne bindestîyê xûn dihate rêtin, li Kurdistanê Îraqêda miletê kurd bi serkarîya Mistefa Barzanî rabûbû şerkarîya azaya xwe. Hukumeta Îraqê bi serekvanîya Nurî Seyîdê xûnxur mîna hukumeta Îranê top û tank şande mîqabilî kurda, ewî jî mîna hukumeta Kavam Ês-Saltanê her dera dara daraxacê danî û lawêd kurda darda kir. 11 Meha Hezîranê sala 1947 li bajarê Bexdaê bi destî hukumeta Nurî Seyîd çar lawê kurda: Mistefa Xoşnav, Izêt Ebdûl Ezîz, Xêyrûlla Ebdûl Kerîm û Mehmed Mahmûd, yên ko serê xwe danîbûn boy oxira Kurdistanê, hatine kuştin. Cigerxwîn dîsa dengê xwe bilind kir, ewî helbesta "Gernasê Mameş Xoşnav nav xoş" nivîsî û pêşkêşî şehîd Xoşnav kir.

Salê şerê cihanêye duda Cigerxwîn ser şehîd û şerkarê kurda poêmek bi sernivîsa "Şehnama Şehîdan" nivîsî. Bona nêta vê helbestê bigihîje her xwendevanekî, her cotkarekî, şayîr poêma xwe diha bi sîvik û diha bi zîmanekî zelal nivîsî. Ewî nava 196 xetada navê 42 mêrxasê kurda hildide, yên ko jîna xwe dane bona serxwebûna Kurdistanê. Xwendevan berçevê xwe rengê Xalit-beg, Kemal Fawzî, Usiv Ziya, Salih-begê Hînê, Evdilqadirê şêx ji nehrîê û yêd mayîn dibînin. Cigerxwîn poêma xweda van egît û pe lewanara xeber dide û derheqa halê Kurdistanê bindest gilî dike.

Cigerxwîn çewa şayîrê edlayê, çewa şayîrê şerkarî-
ya rojê hatî, bona pismamtîya û biratîya milletêd
dinîyalikê ji sînore Kurdistanê dertê. Ew nefereke
ji neferê mala wan şayîr û nivîskarê dinîyalikê, yê
ko temamiya emrê xwe, temamiya nêt û fireseta xwe
pêşkêşî pêşveçûna millet, pêşveçûna şuxulê aştiyê
li dinîyalikê kirîye.

Cigerxwîn emrê xweda du şerê cihanê dîtine. Ewî
birçîbûn, hêsrî, kuştin, rev û bez, gund û bajarê
wêran, zevîyê bêxwayî, zarê êtîm û gele ecebê gran
ber çevê xwe dîtine. A bona çi şayîr helbesteke
xweda, ko nav lêkirîye "Hûn çi zanin şer çiye", di
nivîse:

*"Pîj û ber dibarin fironek, top û tang,
Bi qîrîn, bi xumîn bûye şer, bûye ceng,
Kumişîn, hilweşîn xan û bircên belek,
Genî bûn, kurmî bûn, pir keleş, pir cedek,
Bi singo, bi gulla didirin, dikuji,
Ser gever, çev beloq, dev jihev mêr û jin".*

Cigerxwîn şerê çînî rind zane. Ew divîne, wekî di-
nîya mîna berê ne destê kedxurane, ne destê mifte-
xurane, ev divîne, wekî dinêda dewleteke mîna dew-
leta Sovêtê peşda hatîye, dewleteke pala û gundîya
ko piştovanê hemû milletê feqîr û belengazane. Hel-
bestêd xweda Cigerxwîn divîne û dinivîse, wekî di-
nêda hê qeyde-qanûnê împêrîalîzmê batmîş nebûne, We
kî dijminê xebatkaraye here pêşîn împêrîalîzme. Awâ
bona çi Cigerxwîn helbesteke xwe, ko pêşkêşî aşti-
yê kirîye, nav lê danîye: "Kî divê şer, kî divê se
lam ?"

Cigerxwîn emrê xweda neî xorte, lê xorte û xurte
bi şuxulê xweva, bi qewata helbestê xweva. Ew xor-
te, çimkî her dem xwe dide ber çetinaya û bi qewa-
ta xortanîyê ew çetinayî, ew tengasî alt dike. Ci
gerxwîn meşa emir, veguhastina wê tim û tim bal ca
hila, bal xort û qîza dibîne bi vî meneî şayîr xwe
xort hesab dike.

Pey xilasîya şerê cihanêye duda, sala 1951, bajarê
Bêrlîna Rojhilat, Bêrlîna ko wextekê paytextê fa-
şîstê gêrman(alman) bû, mihîrcana cahila û xwendka

raye sisîya çêbû. Ewê mihricanê dilê Cigerxwînda şabûneke pir mezin pêşda anî, çimkî paytexta dijminê merivaye bûbû merkeza mihricana cahila û xwendkarê dinîyalikê, mihricana aştîyê li temamîya dinîyalikê. Rastî jî, eva yeka qewimandineke nebînayî bû û Cigerxwîn helbesteke xwe a nû pêşkêşî vê mihricanê kir:

*"Herin mihrican, mihricana xweş,
Destê xwe bigrin ciwan û keleş,
Hindî û çinî, ereb û hebeş,
Hemî bibin yek, çi gewr û çi reş,
Hey keçên ciwan, wey xortên ciwan,
Xêrxwazên cihan herin mihrican".*

Cigerxwîn li xortê cihanêra dibê, ca li Bêrlînê pirsyarkin çika çi kar, çi xêr di şerda heye. Ew gazî xort û qîza dike li Bêrlînê, ko hemû lawê cihanê destê xwe bidine destê hev, hevra "bêjin derd û kulên xwe", wekî bikin yek hemî bîr û bawarya dilên xwe, kar bikin boy aştîya dinê. Helbesta Cigerxwîn "Em şer naxwazin, xortên dêmoqrat, keçên dêmoqrat" nek tenê dengê Cigerxwîne bona azayê, nebin destîyê, pismamtîyê û biratîyê, lê ew usa jî dengê şayîrê kurde bona serbestîya milletê bindest, yên ko bin nîrê kolonîalîzmê dizêrin.

Pey şerê cihanê duda, çaxê devê birînê brîndara te ze dihatne hev, çaxê agirê şer teze ditemirî, 27 Hezîranê sala 1950 eskerê Amêrîkaê tevî eskerî klîka Lî-Sîn-Man hucumî ser Qorêa Dêmoqratîyê kirin. Şerê Qorêaê gele dilê Cigerxwîn şewitand, şewata dil diha bêtir bû, çaxê şayîr pêhesîya, wekî hukumeta Turkîyaê nek tenê zilamê tirk, lê usa jî xortê kurde tûnsîz, teze simêl xûdayî şandîye deşta şerê Qorêaê. Helbesta "Neçin şerê Qore", ew dengê Cigerxwîne, ew qîrînîya wîye zidî pîlanê împêrîalîstîyê ko dixwazin milletê aza bikine bin qolê xwe.

Sala 1945 gelê Vêtnamî şerê azaya xwe dikir, ko ji bindestî Firansîaê aza be, lê kolonîalîstê Firansîaê nedixwast dest ji Vêtnamê usa zû bikşanda. Şerê Vêtnama mêrxas, eskerê wêye egîr şerekî giran danîn. Navê kela Diyan-Bîyan-Fû dinê bela bû. Ber

wê kelê mêrxasê Vêtnamê derpeke mirinê gîhandin eskerê Firansîaê, yên ko ketibûne kela Dîyan-Bîyan - Fû û nedixwastin jê derên.

Pey şerê Dîyan-Bîyan-Fû Cigerxwîn helbesteke teze nivîsî ser vê kela nav û navdar, ser mêrxasê wê û zelal da kivşê wekî rêça bindestîya mileta, rêça kolonîalîzmê diçe digihîje dewletê Amêrikaêye Yekbûyî.

Qurna XX, qurneke nerehete. Welatê sosîalîstîyê boy aştîya dinê kar dîkin, welatê împêrîalîstîyê tim û tim ha li vê kuncê dinê, ha li wî kuncê dinê dew û dora çêdikin, piştovanîya hukumetê kevnepe-rest dîkin. Bi mena vê piştovanîyê gelê filistînêye mêrxas ji welatê xwe mihacir bûye û ketîye dero dero. Dijminê gelê filistînêye egît şerê serxwebûna xwe dike, lê dijmin neyare, ew gundê filistînîya, malê wan dide êgir, dişewitîne, zarê wan dikuje. Cigerxwîn çewa şayîrekî kurd, çewa şayîrekî pêşverû nikare çevê xwe bigre, dengê xwe neke. Ew berî gişka dike qîrîn, dike hewar, helbesta dinivîse û şikyatê xwe dike ser vê hovîtîyê ("Dêryasîn", "Têlzater").

Têma walêt, têma kurd û Kurdistanê, têma şorişê û serxwebûna gelê me, pîrsa xwendinê û pêşketinê, neyarîya û bêbextîya dijminê gel(dijminê der û hundur), pîrsa dostîya û biratîya hemû gelê cînar û têma înternasionalîzmê Cigerxwîn her dem dike bin-yata helbestêd xwe. Eve mezinaya Cigerxwîn û bîr û bawarîya wî.

Xên ji helbestên watanperwarîyê û şorişgirîyê, Cigerxwîn şayîrekî lîrîke, şayîrê hub û hizkirinêye. Ew nemire bona gelê xwe û ez bawarim, wekî wê ew roj bê, çaxê ko helbestên Cigerxwîne delal nek tenê kurdê aza wê bixunin, lê usa jî xwendevanê dinîyalikê wê bi tercîma zimanê xwe ezberî bêjin û pêkêfxweş bin, çimkî binîyata helbestên Cigerxwîn ew delalîya emire, delalya jîyîna mirove.

Lênîngrad, Sibat 1983

GUH BIDÊR

Sedê bîstaye guh bidêr,
Bayê şiyarî guj-guje,
Dinya siyaset ronîye,
Tenha li Kurdistan mije.

Millet hemî rabûn ji xew,
Lê milletê kurd ta niha,
Kevnepereste, pir nezan,
Bi paşde maye mêrkuje.

Ji hevre xwînxwar û neyar,
Carek ji xew nabin şiyar,
Ji dijminanre doste ew,
Dilsade û dilpaqije.

Li her cihî bûne dubend,
Dijmin bi wan bûn dewlemend,
Karê neyaran tim tewaş,
Karê me kurdan tim riye.

Nexwendî mane, har û dîn,
Ma guh didin wîjdan û dîn ?
Çûne stêran rast û çep,
Kurd ta niha jî xwînmiye.

Guh bidne sazên milletan,
Sînfoniyên şêrîn û xweş,
Sazên me jî bi paşde man,
Heyran û şer û laviye...

Garis me çandî gewr û zer,
Pêwan ezim îro li ber,
Zerzûr û çîqreş û çivîk,
Hawîr li ser qîr û qije.

Ger şorişa karker neyê,
Ev ber wilo naçî serî,
Çibkim, ciger-xwîn kalemêr,
Çendan ko hê jî dilbije.

MELA RABE

Mela rabe ji xew îro,
Heta kengî mirîşo bî,
 Bi destê dijminê millet,
 Ne şerme, ko tu kaşo bî ?

Tu xwendaye, tu zanaye,
Xulamê şêx û axaye,
 Dixwazim ko li pêş millet,
 Tu ronî bî, wekî ro bî.

Hezar salan zekat-xwer bî,
Ji dijminre tu rencber bî,
 Ku bê dewlet û leşker bî,
 Tu dê herdem du-ago bî.

Li mizgevtan bigazî bî,
Tu razî bî, ne razî bî,
 Tu dê tim jar û tazî bî,
 Li nik dijmin tu xirpo bî.

Xwedê dostê mirovaye,
Ne dostê hirç û hovaye,
 Berê rojê li avaye,
 Ne bî, îro jî wek do bî.

Hezar salin perîşanî,
Bi jan û derd û êşanî,
 Tu nasnakî misilmanî,
 Heta kengî du-ago bî?

Çine ev kuştin û talan,
Li me dijmin dikin halan,
Perîşanin li ber palan,
Bila rewşa me tim ho bî ?

Misilmanî eve seyda!?
Di rojên şahî û eyda,
Me têxin van ben û qeyda,
Çi mêr û jin, çi zaro bî.

Ji xew rabe, tu ey role !
Ji bo dijmin mebe kole,
Gelek dijware ev şole,
Çiman çirto û virto bî ?

Cigerxwîn tim dikî qêrîn,
Dikim, nakim şiyar nabin,
Bila em jî bibin dewlet,
Misilmanî wekî xo bî.

NEXOŞIM

Welatê min, nizanî ez nexoşim,
Wekî kundan dikûrim, bê qidoşim.

Di vî warê hebûnê Pîremerdim,
Di baxê jînperestî mey dinoşim.

Ribabim, dilkibabim, tim dinalim,
Wekî Zab û Feratim, her bi coşim.

Mebîne pîr û kalim, tim dinalim,
Di cengêde şepalim, pir xeroşim.

Evîndarim, birîndarim, çi bêjim?
Di hindurde disûjim, ez Heboşim.

Li hawîr dijminên min tên bi êrîş,
Dibênî, ko li her alî bi poşim.

Ne poşmanim, li rêça min binêrin,
Fireh bûme, li bejna te kiloşim.

Li her alî dibazim, rengê bazim,
Çi dolabim, bi çerx û ger û doşim.

Çi kêmasî hene, ko kurd bidin ser,
Neyê bîra te carek, ez bi poşim ?

Ne dînim, ko evan ristan dihûnim,
Cigerxwînîm, ne serxoşim; li hoşim.

ÊLPERESTÎ NEXWEŞÎYEKE DIJWARE

Kurdo bese şiyar be!

Çi Millî û çi Kîkî ?

Perçe perçe wezane,

Wek, Şemikî, Elîkî...

Vaye em bûne millet,

Naxwazin Êlperestî,

Divêm, heryek nekêşe,

Ji bo xwe ew serîkî.

Di ber xwere meçe, ko,

Tu gernas û egîtî,

Tu zarokî, nezanî,

Biçûkî, hêj firîkî.

Zû nûjenî bixwêne,

Bese kevneperestî,

Tu guh mede melakî,

Tu guh mede feqîkî.

Şeyx û mela neyarin,

Li ser me tim siwarin,

Malê me tevde xwarin,

Ji wanre xweş berîkî.

Hazar salin xulamîn,

Li Bêrût û li Şamin,

Qaza xwe tim didin wan,

Nadin me ew perîkî.

Tu rencberê dizaye,
Li ber werz û rezaye,
Xwedanê qad û pawan,
Her yek li ber derîkî.

Destê wan radimîsî,
Raste wilo tu pîsî,
Tu wek ben û werîsî,
Di destê serserîkî.

Ji dijminre tu rencber,
Şiyar bibe xwelîser,
Tu karkerî li her der,
Ji kêre wer xerîkî ?

Çiman herdem li jêrî ?
Gelo ji kê newêrî ?
Min go: belkî tu şêrî,
Lê xuyaye pisîkî !

Bi dest tene av û zêr,
Bes dakeve tu berjêr !
Dest bavêje li ser dêr,
Da zanibin tu Kîkî ?

Mebêje serfirazim,
Zana û hîlebazim,
Dixebitin roj û şev,
Malê me ew dixun tev.

Ji dijmînre tu başî,
Tim rencber û qerraşî,
Negerênî vî aşî,
Kiyê wan wer xwedîkî ?

DI NAV KOMA DIZAME

Bi rêzim ez, li ber rêza rezame,
Dizanim, ko di nêv koma dizame.

Dizanim ez, dibênim ez dizê xwe,
Nikarim ez biparêzim rezê xwe.

Dixun hawîr, li wan ez xweş dinêrim,
Dizanim, ko dixun, lê ez nawêrim.

Dikim qêrîn, dikim hewar; werin wan,
Wezame ez, dibêjim: win herin wan.

Rezê min tim dixun dijmîn ji hawîr,
Mezel wêrane îro, wê çikîn qîr ?

Dizanin, ko xwedî qelse, nikarî,
Ji lew têne rezê min ew bi harî.

Ku çend sunbil ji yek katê diçin der,
Newekhev tên, newekhev yekber û ser.

Hinek jê pir bilind û ser giranin,
Hinek jî hêj giyane, pir ciwanin.

Eger çendek ji wan xurt û bilindin,
Ewên dî qelsetane, ko ne rindin.

Di jînêde heçî xurte diçî jor,
Heçî qelse, li vî aşê me bê dor.

Heval meyza bike, ko kurd dibêjin:
Ku ev gotin ne îrone; ji mêjin.

Mirî dimrî, tu jî wek min dibênî,
Ku malê wî ji zendîre dimênî.

Heçî darê wî pîr xurt û stûre,
Li vî aşî, ku arvanê wî hûre.

Li vê dinyê çeka mêraye zore,
Heçî ko ket, tu pêlêke, bibore.

Heta qels û weza bî tê weha bî,
Nezan û jar û qels û tim geda bî.

Çeka qelsan: Xwedê jêre nehêlî,
Eger qelsî, li nav xelkê xurêlî.

Eger bimrî, genim xurt bî, rewaye,
Dî jînêde heçî jîndar wehaye.

Eger raste, dixwazî xurtemêr bî,
Divê rabî, wekî gernas û şêr bî.

Bi gernasî herî cenga neyaran,
Bikî qêrîn li ser şax û diyaran.

Birader, ger ji Seyda win dipirsin,
Divê carek ji dijmin win netirsin.

Mîrin yek care, nabî do û sê bin,
Winê bimrin, li vir bin, yan li wê bin.

Mebêjin bê heval û dost û piştin,
Bi gernasî gerek em bêne kuştin.

Bibin yekperçe û yek xêz û yek bend,
Tenê hevsar bi destê yek hinermend.

Divê ew jî ne paşa û ne ser bî,
Ne jî wek min xwedî zêr û zeber bî.

Divê zana û jîr û pir şiyar bî,
Hemî millet ji wîre dost û yar bî.

Di gel wî çend mirovên zane û jîr,
Xwedî rêz û xwedî bext û xwedî bîr.

Li ser destûreka nûjen herin pêş,
Ji hawîrve, ku av bê tim li ser êş.

Hemî gernas, hemî rêzan û dûrbîn,
Ji kû bênim mirovên wekî Cigerxwîn?

MIROVNAME

Mala xwe barkir koçekê ji gund,
Dostek di navde rû geşe wek find.

Diçî, her diçî, şûnek bê dawî,
Emê tev herin, barkin mîna wî.

Zengil lêdidî ji xew şiyarbin,
Karwan bi rê ket, rabin, de rabin!..

Ev jîna em tê, ne pir dirêje,
Lê mirovê hov mijî, qerêje.

Nizanî axe ew hov û nezan,
Neh mehan maye di nava pizan.

Dibêjin: xwedê ew jê deranî,
Lê xwedê kiye? Ew jî nizanî.

Candarekî hûr li ber mikriskop,
Lê ko mezin bû dikî qope-qop.

Dibî dirinde mêrkuj û xwînxwer,
Erîş dibin hev bi kuştin û şer.

Em hev dikujin, em hev dimijin,
Goşt xwer û şervan; hemî mêr û jin.

Nizanin rojek hemî dibin ax,
Hovin, çi bêjim, sed ax û sed ax.

Çıman dibin hov, çıman dikin şer ?
Çi ko nezanin ev renge beşer.
Wî çêkirin ev hemî bax û rez,
Wî avakirin şengal û kepez.
Wî dane serhev ev şar û xanî,
Wî hasin firand, gihande banî.
Ji zanîna wî evqas pêşveçûn,
Xistin bin destan; hatin û hebûn.
Em bûn serokên cihan bi carek,
Nikarim deynim jêre jimarek.
Xistin destên xwe wî ev bej û av,
Giranbiha kir wî zêr û dirav.
Wî kir bi rûmet, zanîn û tarîx,
Tenê di sînga xwe çikandin mîx.
Kareba derxist, nemaye şevreş,
Ev cihan hemî bi wî maye xweş.
Gewherê yekta ji hev da alî,
Dixwazî bimrî, bi hev dialî.
Alavên kuştin wî çêkirin pir,
Roja bibî şer, tev dibin agir.
Heryek dibêjî: divêm, ku sirt bim,
Cenga siyem bê divêm, ku xurt bim.
Bese ey hovê nezan, koledar!
Bila destûra cihan nebî dar!

Em tev birane, ne hirç û ne hov,
Bi zanîn û bîr em bûne mirhov.

Em bibin mirov-tev dost û heval,
Eger em bimrin, çi hêjaye mal.

Êrîş bikin xo, gurzan li ser xin,
Çi têde mabî, bi zor wî derxin.

Mirov bi carek bibin dewlemend,
Çine ev sînor ? çine ev merben ?

Hemî bibin yek, tev dest bidin hev,
Dûrî şer herin em, bi dil û bi dev.

Cihan xweş bikin, bikin wek bihişt,
Bibin malên me, bi hevre her tişt.

Bila şer nebin; ne şevreş, ne zor,
Cihanê bigrin, çi jêr û çi jor.

Gerden-azad bin, hemî jin û mêr,
Ger li gund bijîn, yan jî li bajêr.

Li ser Merîxê em bikin şadî,
Çiqas xoşe ev gerdên-azadî.

Ew lêvên şêrîn divêm bimijim,
Tîna dilê xwe bi wan bikujim.

Rojek wê bimrin, herin bibin ax,
Ji ber vê rojê, hey wax û hey wax!

Cihan şêrîne, pir xweşe ev jîn,
Divên jîn û vîn, em divên evîn.

Lê karim çibkim ? Kar bûye karwan,
Wî ev xweşî tev ji kêre berdan.
Karwan li pey hev, em diçin yek-ser,
Çiqas diware, çûna bê veger!
Ta ko jîndarim, divê mîlşadî,
Divê mîl serbestî, Gerden-azadî.
Bijî mîl bi mîlşadî û evîn,
Mîrov bi carek nebin cîger-xwîn.

JI XEW RABIN

Gelî kurdan ji xew rabin,
Bes wer di bin destande bin!
Ji bo ku em serbest bijîn,
Ji cengê ra amade bin !
Dûrî, beg û axan herin,
Ma win li wan qet nanerin ?
Hetta bi kengî wer nezan,
Bî pey beg û axande bin?
Hetta niha em rast diçûn,
Idî werin em çep herin!
Destên xwe bidne çepgiran,
Lê pîr li xwe muqate bin!

Xortên delal û xondevan,
 Çetan girêdin - Partîzan,
 Da şer bikin em wek beran,
 Herdem di nêv çiyande bin.

 Tevger bikin bi can û mal,
 Bi hevre tev dost û heval,
 Pêşde herin em, mah û sal,
 Lê wek biran; dilsade bin.

 Dest bidne turkên pêşketî,
 Çi serxetî, çi bin xetî,
 Guh medne ên ji rêketî,
 Divêt, ku win pir zane bin.

 Bi hevre em tev dost û yar,
 Êrîş bikin sênca neyar,
 Zana û gernas û şîyar,
 Lê tim divêt, ko em hebin.

 Şîyar nebin, nabin mirov,
 Tim dê bimênin, hirç û hov,
 Tovê xwe bavêjin bi tov,
 Li dijminan ewle mebin.

 Zû werne bajarên mezin,
 Zû bidne xwendin; mêr û jin,
 Zana bibin em hin bi hin,
 Bo çi di nav gundande bin ?

 Win dar medin: Şêx û mela,
 Axa li millet bûn bela,

Yanî li kurd bûye xela,
Ta kengî em aware bin ?

Tim bo neyaran karkerin,
Bindestê dijmin rencberin,
Bê dewletin, bê serwerin,
Carek bi xwe em şa nebin ?

Herdem di xewde, bê xebat,
Bê yektî û bê kêferat,
Em dê çilo bigrin welat ?
Ko em ji xew qet ranebin.

Bigrin bi dest, top û tiving,
Li ser çîyan halan û deng,
Êrîş bikin em herne ceng,
Bi tîp û kom û nijde bin.

Em kurd û turk dest bidne hev,
Em şer bikin bi roj û şev,
Dijmin bi paşde tim birev,
Serî li wan vala nebin.

Da zanibin em milletin,
Sezayê tîp û dewletin,
Em jî seza û babetin,
Ne şerme wek begzade bin?

Aşê me tim bê çerx û ger,
Îro ciger xwîn bû ji ber,
Nalîn û hawar û nalîn û keser,
Ta kengî wer em bende bin ?

EZ JI WE XEYIDÎME

Çi rojî û nimêjin !?

Ji xelkêre dibêjin,

Rî û şaşik qerêjin,

Divên herin Bihiştê?

Bêzî dikim ji dêrê,

Ji vê toz û qelêrê,

Ezê çibkim ji xêrê ?

Ez qet naçim kenîştê.

Ez naxazim mizgevtê,

Xêrek nadim bi heftê,

Ez tim di kefte- leftê,

Lê ev hêjaye heştê.

Pir xweşe dengê nayê,

Şêrîn ku tê semayê,

Guhdêre aye- wayê,

Bî min çiqasî xweş tê.

Tivingê bavêj piyan,
Em derkevin ser çîyan,
Li nav dar û devîyan,
Bibhîze xişte-xiştê.

Em dijminan bişkênin,
Ji qada xwe derênin,
Tola xwe jê bistênin,
Ji nû dakevin deştê.

Welat bibî azadî,
Serbestî û dilşadî,
Derwêş dibin bi qadî,
Emê çibkin bi xiştê ?

Welatê me dojeve,
Misilmane, fileve,
Ev ji Xwedê guneye,
Ko rakevin li piştê ?

Cotar, karker diçênin,
Rencê pêre dibênin,
Şêx û axa hiltênin,
Ji bo heqqê nivîştê.

Ne mizgevt û ne jî dêr,
Ez pê nabim xwedî xêr,
Çûkim, ketim devê mêr,
Çibkim bi qîşte-qîştê ?

Beg û axa çî harîn,
Mela jî kore-marîn,
Tevan malê me xwarin,
Bi zor û xap û xiştê.

Hemî diz û tolazin,
Zorker û hîle-bazin,
Maldar û borcewazin,
Guh nadin weşte-weştê.

Dil nexweşim, ciger-xwîn,
Dikim hawar û qêrîn,
De wer rista min bixîn !
Ji nûve bîr û hiş tê.

EZ MIROVIM

Markisîme, dixwazim,
Li her derî dibazim,
Kûbîme - serfirazim,
Berî her tiştî kurdîm.

Sofiyatîm bîrewer,
Emrîkîme divêm şer,
Asyewîme bi tevger,
Berî her tiştî kurdîm.

Li Efrîqya dikim şer,
Li Ewrûpa dikim ger,
Ez mirovim li her der,

Berî her tiştî kurdîm.

Viyetnama gernasim,
Hindîme bê kirasim,
Ez birçîme, pê-xwasim,

Berî her tiştî kurdîm.

Gernasim, mil ji pola,
Nema dibim, ez kola,
Diçim şerê Engola,

Berî her tiştî kurdîm.

Dijminê koledarim,
Ne razame, şiyarim,
Bi dijmin ez dikarim,

Berî her tiştî kurdîm.

Ez dijminê kevnarim,
Jê hatîme, dijwarim,
Ez mirovim, ne harim,

Berî her tiştî kurdîm.

Ez karkerim dest qerêj,
Dêwê reşim, çîm dirêj,
Serê dijmin dikim gêj,

Berî her tiştî kurdîm.

Ez cotarim diçim cot,
Bi dest min tim dar û rot,
Pî çirî û serî qot,
Berî her tiştî kurdîm.

Heçî axa, heçî şêx,
Bigre darê xwe, tim lêx,
Serê dijmin bipellêx,
Berî her tiştî kurdîm.

Qada mine, bê cîme,
Dexla mine, birçîme,
Ez sofîme, heccîme,
Berî her tiştî kurdîm.

Petrol diçî destê kê,
Çi hiltênim, didim gê,
Kara min çû di ber bê,
Berî her tiştî kurdîm.

Hetta ku em nebin yek,
Dest navêjin dar û çek,
Emê bijîn wek parsek,
Berî her tiştî kurdîm.

Divêt, ko em şiyar bin,
Ji cengêre li kar bin,
Tim dijminê neyar bin,
Berî her tiştî kurdîm.

Navê m kevneperestî,
Ez dixwazim serbestî,
Ma kî divê bindestî ?

Berî her tiştî kurdim.

Divê m bigrim ez welat,
Ez dizanim, ko felat,
Dostaniya Sofîyat ,

Berî her tiştî kurdim.

Ev destûra kevnare,
Tev qerêj û gemare,
Wê em hiştin ji pare,

Berî her tiştî kurdim.

Hetta karker û cotkar,
Bîrewer û xwendekar,
Hemî nebin em şiyar,

Berî her tiştî kurdim.

Em nikarin herin pêş,
Kes nadî me dora êş,
Wê me bixun gur û mêş,

Berî her tiştî kurdim.

Qata jor û qata jêr,
Dest qelêr û xwedî zêr,
Zikê birçî, zikê têr,

Berî her tiştî kurdim.

Îro bûye dubendî,
"Beg û axa" û "gundî",
Em nabin yek bi rindî,
Berî her tiştî kurdîm.

Gerek bibin : partîzan,
Benda reben-pir xizan,
Em rê nedin van dîzan,
Berî her tiştî kurdîm.

Ka li kûye berê me ?
Kî bûne rêberê me ?
Ka çî hate serê me ?
Berî her tiştî kurdîm.

Bixin destên xwe hevсар,
Xwedî dewlet, xwedî dar,
Yefşê nedin koledar.
Berî her tiştî kurdîm.

Lê ez kurdîm markisî,
Kara xwe nadim kesî,
Naxum nanê bi tisî,
Berî her tiştî kurdîm.

Ez kurdekî dilbirîn,
Li nav dînan bûme dîn,
Hetta ciger me kir xwîn,
Berî her tiştî kurdîm.

ME LINGÊ XWE ZÊDE RADA

Me lingê xwe ji berkê zêde rada,
Hevîr hê tirş nebû, tennûr me dada.

Dibên, Yûsif bi sebrê çûye Misrê,
Bi sebra xwe, neçûme Sît û Sada.

Bi vê sebrê diborim, wek tenûrim,
Di vê rêde me şêrînjîn berada.

"Sebir tale berê şêrîn didî" lê,
Ji bextê reş, berê şêrîn nema da.

Wekû biskên perîşanê perîşan,
Dinalim ez di nav derd û xemada.

Di nav dînande dînim, gawirim ez,
Nezanim ez, di nav koma kerada.

Ber û tîrin, wekû baran dibarin,
Ezê çibkim, di nav tîr û berada ?

Me bade noşî û berbadkirim yar,
Dema awir vedan, biska xwe bada.

Gunehkarî, bi çavan wer dibêjî,
Te jîna xwe di vê rê bêbiha da.

Evîna dil, neraste wer dibêjî,
Me "a" xwest û te bersiv tîm bi "na" da.

Me go : carek were nik min, te go : "na",
Çi "na-na"ye di van çax û demada ?

Cigerxûnim, ji ber "na" te dinalim,
Ji ber nayê di nav çerx û semada.

JÎN Î HEBÛN

Ez xumxuma avên çema,
Ez çerx û govend û sema,
Tînim di nêv kat û lema,
Jînim, hebûnim, tevgerim.

Bayê siba tê xweş ezim,
Berfa Sibatê xweş ezim,
Xurtî di latê xweş ezim,
Hişk û ziwa bin, ez terim.

Giranbihame, zêr û dur,
Ez: dê û bav û xuşk û kur,
Ez tim hebûnim, xurt û gur,
Yaqût û lal û gewherim.

Pêşve diçim kar û xebat,
Di nav çiyande hîm û lat,
Pêlan didim Zab û Ferat,
Çelq û xumîn û gur-gurim.

Pir xurt û hêzim ez hebûn,
Ez pêşveçûn û serxwebûn,
Herdem di nav damar û xûn,
Ez her heme, qet namirim.

Bihîşt ezim, agir ezim,
Bakir ezim, rakir ezim,
Xemgînkir û şakir ezim,
Herdem didim, ez nakirim.

Jînim, biharim har û dîn,
Candar bi min herdem bi tîn,
Min dane wan ev hilm û bîn,
Di nêv hebûnê cîgirim.

Ev ax û ba û avim ez,
Ev pêtî û alavim ez,
Xweş ronî û pertavim ez,
Xurtî di zendên karkerim.

Herdem heme, peydame ez,
Tava riwê Xeydame ez,
Cama bi dest Seydame ez,
Ez ol û vîn û bawerim.

Jîna Cîgerxwînim ji dil,
Ez xurtî û tînim di dil,
Ez hêz û xurtîme di mil,
Karim vî laşî ragirim.

JI ÇEQEL Û ROVÎYAN NATIRSIM

Bê êl û bê gel, bê xwedî û mal,
Li hawîr rovî, çeqel û kevjal.

Li min dizûrin, nizanim bo çî ?
Belkî ji bo ko ez bûme heval.

Yan jî dexsa wan ji ber navê min,
Di pişt perdêde dikin gale-gal.

Cihê bazê qer çiyayên bilind,
Cihê ker û ga axur û reşmal.

Raste ku îro berdîwarim ez,
Hîm ko perçe bû cihê wî newal.

Şerê kes nakim, çiqas bi zûrin,
Min natirsênin ev gotinên tal.

Divêm bilind bin, herin ser çiyân,
Çibkim ez, çibkim win bûne mirdal.

Dixwazim herdem di pêş gelde bin,
Tirsonek, revok xwe didin berpâl.

Belkî karibin min bidin kuştin,
Dîsan ji gelre ezê bibim mal.

Kurê tarîxim, winda nabim ez,
Bila min têxin bergor û binçal.

Ciger-xwînim ez divêm azadî,
Lê win mirovên cejn û kerneval.

RENGÊ ŞÊRKO HERNE ŞER

Ev welatê payedar û serbilind û bê xwedî,
Sed emanet, ey bireder ! vî welatî bernedî.

Tev bihişte, mêrg û deşte, qaz û qumrî tim di nav,
Nakevî destê me carek, ta bi xwînê avnedî.

Dest bidin hev em bi çek, tev derkevin şax û çîyan,
Kes nemaye jar û bindest ey birader vî sedî !

Ev sedê bîstaye îro, çûne ezmanê bilind,
Bil ji kurdan kes nemaye dîl û bindest û gidî.

Tevde rabin wek bîra bin jor û jêr û rast û çep,
Bextiyar û Şehrezûr û Erdelan û zaz û bext û serhed

Ta bi kengî em di bin destê neyaran wer bijîn,
Serbilindê milletê kurd, wî ji xo nakin fedî ?

Serxwebûna vî welatî ger bi xwînê bistirin,
Wê bimênî ew ji bo me ta ebed ew sermedî.

Kurd hemî kurde, çi bêjim Dêrsim û Şengal û Tor,
Lor û gor û zaz û bext û Şehrezûr û Amedî...

Ey kurên Salar û Deysem ! wek Silahiddîn çeleng,
Wek pilingan herne cengê, hatî dewra Ehmedî...

Zû şiyarbin wek Cigerxûn gotiye : em herne şer,
Ma nebes ev zor û renca, ko ji dest dijmin me dî ?

EM AZADÎXWAZIN

Top û lekên Kurd ketin zinaran,
Li hawîr bûmba, tim gulebaran,
Êrîş dibin ser komên neyaran,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Şev ta sipîdê me nîne qet xew,
Cîhan li ber min tev bûye rew-rew,
Ribat nexwênî, çi bêjî mêkew ?

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Bavê te çû şer, şêre li meydan,
Êrîş dibin ser Îran û Tûran,
Destên xwe dan hev Mukrî û Loran,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Eger mezin bû divêm bixwênî,
Rewşa cîhanê tu xweş bibênî,
Ji nû tu karî dijmin derênî,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Keç û kurên Kurd hemî şîyar bin,
Ji bo serbestî hemî li kar bin,
Ji hevre dost bin, dijê neyar bin,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Dijware dijmin : tûran û firse,
Gernas û mêr be, ji wan metirse,
Sibê şîyar bû li min mepirse,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Ji bo ku xweşbin dem û gavên we,
Ezê sipîdê bighêm bavê we,
Bila ziwabin herdû çavên we,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Milên xwe bidne milên berana,
Di şerde em tev xuşk û birane,
Êrîş bikin em, lê şer girane,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Bizane xwendin ji bo me derman,
Da ko bizanin qanûn û ferman,
Derxin ji bo me van tirs û şerman,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Destên xwe bidne destên çepên rom,
Bibin partîzan, bi leşker û kom,
Carek metirsin ji hok û fantom

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Dibî bavê te di şerde bimirî,
Zînhar, kurê min nebî ti bigrî ?
Em têne kuştin ji bo tu nemrî,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Dijmin naçî der bi lav û gazê,
Xwînê nerêjin, naghên daxwazê,
Sibê diçim şer, îşev tu razê,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Şêx û melan em tev kirne derwêş,
Ev bû dused sal em bûne berbêş,
Ba bêne kuştin, nemênî ev êş,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Şîn tê bi xwînê dara serbestî,
Idî naxwazin dîlî, bindestî,
Ne olperestî, ne êlperestî,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

Mirovperestim rengê Cigerxwîn,
Serbest bijîn tev, ne wek Mem û Zîn,
Jîna serbestî, divê me ev jîn,

De rabe

ser xwe,

kurê mi

rabe !

DIÇÎ, TÊ

Li ser hev ew diçî, tê û diçî tê,
Li rewşa min qe nanêrî diçîtê.

Di nêçîrê gelek zanaye Behram,
Ku nêçîra xwe digrî ew bi çîtê.

Wekî Kesra bi tac û kesrewanî,
Çelemçîta li ber şarê ji çîtê.

Ji dil daye li dil tîrek ji çavan,
Dikî axîn li ser Seyda heçî tê.

Xwedê min dî di putxana evînê,
Ezê çibkim ji vê dêr û meçêtê.

Dinalim ez ji ber jana di dilda,
Me ev nalîn ji dest yara kiçî tê.

Wekî dêwê sipîme mil stûrim,
Bi çavên sihrebazî birme çîtê.

Çi zû hat û çi zû çû, ez nizanim,
Ku bextê reş bi rûkî qermiçî tê.

Hezar sûnd jêre xwarin guh neda min,
Nizanim, ko ewê bawer bi çî tê?

Ciger-xwînim di vî arî disojim,
Bi wê xweş tê, di ber minve diçî tê.

EZ NADIM SER RÊÇA KESÎ

Rêça meye rast û durist,

Ez nadim ser rêça kesî,

Ez dijmînê kevneperest,

Rêça meye xweş Markisî.

Lê Markisî çend perçene,

Yek raste yên mayîn derew,

Ji wî yekî pir hezdikim,

Çibkim bi nanê garisî ? ?

Sîh perçene yek raste bes,

Her yek dibêji rast ezim,

Dijware rastî nasbikin,

Çawa yekî derxin ji sî ?

Divêm welat bigrim bi zor,

Sînor bikim lê wek kilor,

Kevneperestî rakim ez,

Wî rengê pîs û çilmisî.

Zordestiyê zû gut bikim,
Penc û rehên wê qut bikim,
Destûreke hevpar û xweş,
Deynim ji milletre tisî.

Dest bidne hevparên cîhan,
Zêde bikin em xwendevan,
Bighêne rêza milletan,
Lê hez bikin ji herkesî.

Wekhev bibin tev êl û ol,
Tev şîn bibin ev deşt û çol,
Em tev bibin dost û heval,
Kurd û ereb, turk, farisî.

Mîrov bicarek bin bira,
Em rê nedin hirç û gura,
Di nav mede şerxwaz nebin,
Navên li ser xwe serwesî.

Abor bi lot pêşve herî,
Serbest bijîn jin wek perî,
Cîhan bibit rengê Bihişt,
Beşdar bibin wek tav û sî.

Hîç kes nemênî dilbirîn,
Peyda nebin giryan û şîn,
Rêça Ciger-xwîn daye ser,
Bawer dikim ew markisî.

ME RÊ BERDAYE SOFÎ

Me rê berdaye sofî,

Ne şevreş û ne rê reş,

Hezar salin bi hovî,

Me ber daye berê reş.

Ku rêber tim keleş bin,

Herdem emê nexweş bin,

Wek berçemo bixwazin,

Êrîş bikin derên reş.

Çil sale ez dibêjim,

Dengê me nakî sofî,

Sorgul didim bi dest wî,

Kelbeş divêt kerê reş.

Li Ewrûpa dixwênin,

Hê jî kevinperestî,

Qirdê me kor û bawî,

Bextê me jî berê reş.

Bazê çeleng li kûye ?

Yan hê jî ranebûye ?

Çûkin li kund civîne,

Xwelî li wî serê reş.

Ne ko em wer nezanin,
Lê naxwazin herin pêş,
Heryek dibê ji minre,
Nabin wekî merê reş.

Dostê neyar û dijamin,
Dijmin ji bo xwe û dost,
Wa bûm li me dixwênî,
Me daye pey qelê reş.

Karter ji bo me çibkî ?
Ger em nebin pêlanger,
Li pey kevneperistan,
Diçin wekî merê reş.

Bextê sipî me da dest,
Çavên xwe girt û go : na,
Min go : tu reş dixwazî ?
Zû gote min: erê reş.

Rêber ku tim wilo bî,
Wê xwarin jî çilo bî ?
Ciger-xwînim dinalim,
Herdem ji vî gerê-reş.

ÇÎROKA ZORO AXA

Zoro axayê gunde,
Xortek ciwan û rinde.

Bi mêranî daye deng,
Pir bi sawe wek piling.

Sûnda tevan serê wî,
Hemî tên ber derê wî.

Weke şêran di şerda,
Têne kuştin di berda.

Bêş û bela didin wî,
Mal û dila didin wî,

Lê ew bi çavekî dî,
Wan dibênî wek gidî.

Bi zor distênî ji wan,
Di nav wande pehlewana.

Zor û setem, tolazî...
Ne hawar û ne gazî.

Keçek hebû gewr û rind,
Bûbû çîrok li nav gund.

Rewşê keçek rind û jîr,
Xwedî hiş û xwedî bîr.

Rokê çûbû ser avê,
Ji axêre ket davê.

Axa çûbû nav baxa,
Guh didêran li zaxa.

Dî xuş-xuşek tê ji çem,
Pêjna Zînê kirî Mem.

Xwe berdaye ser avê,
 Kela dilê wî davê.
 Dest avêtin milê wê,
 Bû kut kuta dilê wê,
 Sivik ew rabû ser xwe,
 Serê xwe xiste ber xwe.
 Zoro dest birne sêva,
 Lêv berdane ser lêva.
 Rewşa bindest û pepûk,
 Dihejîya weke çûk.
 Dilerîzî weke rot,
 Di ber xwede jêre got:
 Ez gundîme li ba te,
 Wek qewraşa jîna te,
 Tu li şûna bavê min,
 Qerêj meke navê min,
 Min bide rencberê xwe,
 Lê meke hemberê xwe.
 Rewşa tevde xeml xêz,
 Axê ew kire hembêz,
 Bi ser hevde ew givaşt,
 Dil û kezeb lê biraşt,
 Rû bû wek sêvesorê,
 Derpê jêkir be zorê,
 Çiqas kire qîre-qîr,
 Ma wê çibkî ew feqîr ?
 Rewşa ciwan pir bedew,
 Axê lê kir sed derew :

Ezê te bikim xatûn,
Li nêv birca belek rûn,
Malê bixim destê te,
Xweş bijênim hestê te,
Gundî bêne ber derî,
Wê sûnd bixun bi vî serî,
Rûnî di birca bilind,
Dibî xatûn li ser gund,
Li ber tene zîv û zêr,
Kolê te bin jîn û mêr,
Ez axa û tu xatûn,
Parî dikevî nav rûn.
Rewşê gote axê har,
Sed eman û sed hewar :
Ez di bextê tew xwedê,
Gîsin mebe sersedê,
Tu reş meke riwê min,
Ez jî tere nabim jîn,
Çar jîn hene rû gewher,
Jî mir dibên wêde her,
Ola me bûye wek sênc,
Tu nikarî bikî pênc,
Zanim çij min dixwazî,
Pîsîtî û tolazî.
Lê axê guh nedayê,
Hîvî berdan ber bayê,
Bi dest rewşê ma girî,
Di nav destan ma mirî,

Axayê hov û xwînxwar,
Nêçîr hiştî birîndar,
Heta rewşê bû telaş,
Ji nû axê xwe da paş,
Rewşê rabû dil bi kul,
Dî ko tevde şil û pil.
Ji nû kete gomana,
Berê xwe da ezmana :
Ey xwedayê pir mezin !
Çima te ez kirim jin ?
Raste ez dibim xatûn,
Bi min xweş tê ev hebûn,
Lê nakevî serê min,
Ji axêre bibim jin,
Bavê gavan di taxê,
Bibî xezûrê axê,
Na, ev xewne, yan xeyal,
Ezê rabim herim mal,
Gelo bêjim bavê xwe,
Belav bikim navê xwe,
Bikim qêrîn û gazî,
Nema kes min dixwazî,
Vî teresê ser mezin,
Bê çî anî serê min.
Rewşa bextreş û xemgîn,
Mirin xweştir dî ji jîn,
Hate ser qiraxa çem,
Pêlan dikir leme-lem,

Tirsê xwe berda ser dil,
 Lê şikandin pî û mil,
 Mirin pê bû zilindar,
 Hê ji nûve bû şiyar :
 Ez nabêjim bavê xwe,
 Belav nakim navê xwe,
 Ezê bêjim pîra dê,
 Belkî bi kêr dotê bê.
 Rewşa ciwan, pir lewend,
 Berê xwe da nava gund,
 Zû dûr ketî ji ber çem,
 Hate malê dil bi xem,
 Barîn kete berxa mê,
 Xwe avête sînga dê,
 Ronik bi rûde hatin,
 Wek Dicle û Feratin.
 - Çiman digrî keça min ?
 Go: ez niha bûme jin.
 - Tolê, qehbê, çi bû ye ?
 Kurê kêye, ji kûye?
 Zoro bazdaye ser min ,
 Keç bûm, wî ez kirim jin.
 Çiman xwe pêre berda ?
 Lê Rewşê hew xeber da.
 Serê xwe xiste ber xwe,
 Go: ka rêkê jê derxe ?
 Nebî bêjî bavê xwe,
 Derxî derve navê xwe,

Biner ka wê çi bêjî,
Bawer nakim bipêjî,
Mirovekî serserî,
Li tolazî digerî,
Ev çavsor û setemkar,
Bûye weke gurê har.
Lê ez çibkim diya min ?
Ma kî dikî bi ya min ?
Axa bûye weke dîk,
Li nav malan fîke-fîk,
Geh bi zor û geh bi xap,
Ne jinbir û ne jinap,
Ne jinbî û ne jî keç,
Hemî hiştin xwar û leç,
Li gund hene dused mêr,
Di şerande weke şêr,
Li ber bûne wek pisîk,
Di nav wande bûye dîk,
Eger bidan xwe ciger,
Serî hildin em li ber,
Bikuştina hina ew,
Ji mer diman pez û dew,
Nikaribû yekî dî,
Me bibênî wek gidî,
Jinek nîne di êlê,
Ko neçûye tihêlê,
Bavê te gavanê gund,
Ne mêrekî serbilind,

Bê pismam û bê xwedî,
Karî li ber xwe bidî,
Mirovekî bê mijî,
Axa karî bikujî,
Yan lê bidî bi dara,
Li ber dost û neyara,
Eger gundî bibin yek,
Hin bi dar û hin bi çek,
Êrîş bikin derê wî,
Yan bişkênin serê wî,
Hawîr bènê weke mar,
Zû dikujin gurê har,
Lê ez çibkim, ne mêrin,
Li ber axê newêrin !
Bêjin li ber "cîm û lam",
Jêre dibên "ez xulam",
Ezê bêjim diya wî,
Ko têkevî rîya wî,
Eger markî te ji dil,
Ji dil diçin xem û kul,
Bê sergêjî, bê pêjin,
Ji axêre dibî jin,
Pir xweş dibin demên te,
Zû direvin xemên te.
Padîşahê ser bi zêr,
Cihan girtî jor û jêr,
Çûk û çivîk bi qij-qij,
Kom bû li ser çiyayî mij,

Xwarinxwer û tev candar,
 Li ber dîkin zare-zar.
 Jê dixwazin jîndarî,
 Lê ew diçî bi sarî,
 Dereng diçî ber ava,
 Tavê daye wa nava,
 Diya Rewşê kevnejîn,
 Rabû ser xwe hin bi hin,
 Kincên paqij li xwe kir,
 Ziman xweşe wek şekir,
 Berê xwe da qesra sor,
 Bax û bexçe hawîr dor,
 Çû cem xatûna mezin,
 Bi gilî û bi gazin,
 Wê xatûna diloan,
 Gote jina ê gavan :
 Çi hatiye serê we ?
 Birne suxrê kerê we ?
 Wê go: ker û mal û can,
 Ji axêre bî qurban,
 Ey xatûna malmezin,
 Axê keça mi kir jin,
 Zoro dilê xwe xweş kir,
 Bextê keça min reş kir,
 Gotê: ezê te mar kim,
 Li ser hespê siwar kim,
 Bi def û saz û tûtûk,
 Ezê te xweş bikim bûk,

Eger raste dixwazî,
 Vê keçikê binazî,
 Bere xwe jê nedî paş
 Bikî ji bo te qewraş.
 Lê xatûna ser bi zêr,
 Awir jê dan weke şêr,
 Çav li serî bûne sor,
 Digerandin hawîrdor.
 Bi xeyd gotê: hişe, hiş !
 Riwê kurê mi jî reş,
 Xwe kir weke gavana,
 Bû hevalê nezana,
 Jinên êlê seranser,
 Yek nemaye, neçû ber.
 Heçî mêrin li dera,
 Karin bazdîn ser kera,
 Kurê min kirne tolaz,
 Çiman dikin gaze-gaz ?
 Rabe here mala xwe,
 Lê me mede tala xwe,
 Li çî cî û qad û şûn,
 Gavan nebûne xatûn !
 Eger derkevî ev deng,
 Li ser we dê bikin ceng,
 Winê tev bêne kuştin,
 Ji gund herin, biqêştin,
 Ew dêla keça dêlê !
 Bibî xatûna êlê ?

Zoro carek pê kenî
 Berê rûnê we genî,
 Kera berdim wê keçê,
 Bikî vî karê ne çê.
 - Xanim ko zik bû bilind,
 Ez çî bêjim xelkê gund ?
 - Sed mitrib û qereçî,
 Hene weke we birçî,
 Bide yekî ko bi şev,
 Ji gund derxî wê bi rev,
 Lê ko çîrok birijî,
 Wê axa wê bikujî,
 Tol û qehpê nava gund,
 Bibin xatûn, serbilind !
 Bêne vê qesra mezin,
 Ji axêre bibin jin,
 Her çar jinên kurê min,
 Keçên bava, malmezin,
 Med wan daye tûrek zêr,
 Danakevin qata jêr,
 Rabe here berî bê,
 Wê te werkî di qesrê.
 Sosin hate mala xwe,
 Tişteke anî bala xwe :
 Ezê bêjim bavê wê,
 Bere derxî çavê wê.
 Şêro berî roava,
 Hê tav hebû li wa nava,

Garan anî nava gund,
 Bi dilxweşî, serbilind,
 Sosin bi şev çûye cem,
 Dil tiye kir kul û xem,
 Çîrok jêre dirêj got,
 Çav li serî bûn bizot,
 Go: axayê ser mezin,
 Bi zor keça mi kir jin !
 Herdû rabûn çûn hewşê,
 Şêro go: bake Rewşê.
 Ser di berde Rewşê hat,
 Hewşa wan bû Rojhilat,
 Tava wê da diyara,
 Bû xurm-xurma dewara.
 Varik ji xew şiyar bûn,
 Ji pînîkên xwe derçûn,
 Çûk firîyan ref û kewt,
 Kûçik reyîn, kewte-kewt,
 Ji wan weye bûye roj,
 Şev ji wanre weke doj,
 Şêro gote: Rewşê, ê,
 Ka çîroka xwe bibê !
 Dûr û dirêj jêre got,
 Dilê bavê xwe wê sot.
 Go: hêj ez nemirî, sax,
 Keser vedan axe-ax :
 Ew bazdî ser keça min,
 Bi zor ew te bikî jin,

Nema diçim ber sewêl,
 Ezê li wî bikim hêl,
 Rêkê jêre bibênim,
 Heyfa xwe jê hilênim,
 Hesane kuştina wî,
 Jin bî bikim jina wî.
 Rewş û Sosin çûn ji gund,
 Şêro maye weke kund,
 Dane serhev kulê xwe,
 Tiving hilda milê xwe,
 Berê xwe da qesra sor,
 Dî ko her kes diçî jor,
 Kete ber derê odê,
 Xurtî xwestî ji xwedê,
 Axê paldaye kursî,
 Heçî tê lê dipirsî,
 Çawa Şêro çû banî,
 Keysa xwel axê anî.
 Axê go: çil milê te ?
 Çi ketiye dilê te ?
 Ez bûm xezûrê axê,
 Bûm şêrgelê nav taxê.
 Axa rabû weke gur,
 Dengê xwe lê bilind kir :
 Ka bibêje vê şevê,
 Tu hatîye, çî divê ?
 - Divê qelen bidî min,
 Heqê kefen bidî min ?

Qelen, kefen, çine lo ?
 Lê di devde Şêro go :
 Te bezda ser keça min,
 Te ew bi zor kire jin.
 Axê gote: bes kûçik !
 Şêro tiving xiste zik.
 Çawa deng ji tivingê hat,
 Şahê mezin bûye mat,
 Her yek li cîkî rûnişt,
 Kesî nego: çima kuşt ?
 Çîrok li gund bela bû,
 Dilê tevan lê şa bû,
 Tevde çûne cem gavên,
 Jêre gotin: em divên,
 Tel ser xwe bikin axa,
 Bidin dest te va baxa.
 Şêro kişand yek nefes,
 Go: ma axatî ne bes !
 Bere tev bibin heval,
 Li xwe parkin qad û mal,
 Tevde bixun va baxa,
 Emê çibkin bi axa ?
 Emê tevde herin kar,
 Kara jê bê bikin par,
 Çend mirovên bîrewer,
 Bikin ji bo xwe rêber.
 Tevan çepik dikutan,
 Bijî şêrê pehlewani !

Hindam kirin hevparî,
Ronî hat û çû tarî.
Zorê koça xwe barkir,
Xebat bi wan bû şekir,
Gundê xwe kirin "kolxoz",
Ceh û genim kirin koz.
Rewş û Sosin hatin gund,
Şêro bûye serbilind,
Çend roj neçûn Rewşê dan,
Karkerekî pir ciwan.
Bi heft zirne û heft def,
Mitrib hawîr gihan hev.
Bi lîl-lîl û bi tûtûk,
Rewşê ji nû kirin bûk,
Pîra zor dane lîlan,
Xorta xweş girtin dîlan,
Bi ser wan de hatî şev,
Bûk û zava gihan hev.
Çibkim ku yek nabî şêr,
Tev dibezin li berjêr,
Dane ber çavên xwe rev,
Roj li ber we dibî şev,
Mişk ji qulan derkevin,
Winê ji ber birevin,
Eger bête we pisîk,
Winê bibin nexwerîk.
We çîroka min bihîst,
Rista me bû sed û bîst.

28/9/1974

GALTE

Xurînî pir xweşe, qeymax û hingiv,
Dema taştê li ser masê bibin çiv.

Penîr û hem şebeş, vêra tenûrî,
Hinek hêkên qelandî, lê nebûrî.

Reçel deyne bi wanre, lê hejîr bî,
Bese evqas ku mazûlvana feqîr bî.

Firavîn, ba giran bî, goşt û savar,
Nema karin bixun heta bi êvar.

Divêm goştê mirîşka, yan tilûra,
Biraştî bî di nav arê tenûra.

Dused axîn ji ber derdê kibabê,
Eger karî, li ber deynî şerabê.

Hevîrgoşteke li ber deynî çi başe,
Hinek tirşî hebî, Seyda ne şaşê.

Li hember min hebî şoxek birû reş,
Perîreng û gulîşeng wek gula geş.

Li ser sîngê memik rengê henara,
Li çolê bin, li ber dar û zinara.

Ku dengê şîp û bayê bîn guhê min,
Gelek xweş bin dilê min û cihê min.

Li vir goştê du berxan, lê biraştî,
Bi hestîve hemî perçên qelaştî.

Mela Namî girêdayî li wê bî,
 Bi min xem nakî ko çavê wî lê bî.
 Mela Tahir ji wêde bê bi rojî,
 Bi yek kasê nimêjên xwe bisojî.
 Silê qehwa xwe bînî piştî xwarin,
 Bibênî ta sipîdê em şiyarin.
 Bikî lewlew, zimanê xwe li dev xî,
 Vexwî heta sed pihna li şev xî.
 Hiseyn Dilgeş, bela dilgeş bibî ew,
 Vexwî heta wilo serxweş bibî ew.
 Xelosîtî li wir bî, lê nexweş bî,
 Ji birçîna diran lê wek refes bî.
 Şerîfo, hem Emûsê bîn ji qestî,
 Ji ber me qet nemabin goşt û hestî.
 Dijûnên pîs û çêran ba bikin ew,
 Bi mizgevt û bi dêran, da bikin ew.
 Vexum heta bibim sermest û serxweş,
 Bi şadî û bi ken bim wek gula geş.
 Ku êvar hat, divê maza me pir bî,
 Dixwazim şengeşoxa min li wir bî.
 Hinek dendik, hinek fisteq hebin, lê,
 Ji gersonre bibêjin ba sivik bê,
 Kibab û perçe-perçe hin hevîrgoşt,
 Eger kûçik hebin, dîsa nebê-ost.

Bila şêrîn bi şîranî bibêjî,
Bila Seyda ji çavan xwîn birêjî.
Wekî Ferhadê Şêrîn, yan Memê Zîn,
Bi vî rengî bila bimrî Cigerxwîn.

PERÇÊ EVINDARI

ÇI CEJNE ?

Çi cejne ko nebênim

Bi van çavan Sîmensayê ?

Şirîn û xusriwa rinda,
Nizanim ka çiman nayê ?

Di xênîde dixanim ez,

Li benda şax û xanim ez,

Wekî pîrê mexanim ez,
Dinalim her wekû nayê.

Şeker lêvê, memik sêvê,

Bidî min şerbeta lêvê,

Ji cama dev vexum ez mey,
Û guh bidme ney û nayê.

Ezê çibkim bi cejna rût,

Ku ez dûr û perîşanim,

Wekû Ferhat û Qeysim ez,
Ji dest Şêrîn û Laylayê.

Hemî kes şad û dilxoşe,

Li hawîr hey-hey û coşe,

Tenê ez jar û xemgînîm,
Ji derdê serwe-balayê.

Li hawîr şadî û ken bû,
Tenê min dest li ber çen bû,
Ji yarê bê umîdim ez,
Li ber bahoz û sermayê.

Bi ser hevde xwe digvêşim,
Bi vê cejnê gelek têşim,
Dixwazim ez bibênim wê,
Sipî destê şehinşayê.

Heye çil sal li bendême,
Di nava zulf û bendême,
Me ew jîna xweş û şêrîn,
Bi dîl berdaye ber bayê.

Gelo kengî şirîna min,
Evîn û dilrevîna min,
Ji cama dev bidî min mey,
Û pêkve biçne ber çayê ?

Derê baxan vekî carek,
Bi serbestî herim layê.

MEBÊ NA, NA

Çi bêjim ez, mebê : na, na...
Guhê min tim li ber "na" ye,
Bi vê "na" yê te şîşa sor,
Di nêva dilda badaye.

Tu zanî "na" çi diware ?
Ji ber wê dil tijî are,
Perîşan û giranbare,
Bihara dil, çi "na, na" ye ?

Ji ber nayê dinalim ez,
Wekû nayê dikalim ez,
Nizanî pîr û kalim ez ?
Me fersende beradaye.

Me dil suhtî ji ber nayê,
Were guhdêre ber nayê,
Dikî gazî : werin rayê !
Ku ev paye hemî baye.

Mebêje ez ciwan rûme,
Gula sor taze bel bûme,
Ji bona te we zer bûme,
Evîndarê te Seydaye.

Eger şoxî, eger şengî,
Eger rindî, sipî-pengî,
Lî ser te min bî vî rengî,

Di nav kurdande deng daye ?

Şev û rojan dikim qêrîn,
Lî ser te mêrkujê şêrîn,
Jî vê "na" te gelek têrîn

Çiqas bê "na" dibê "a" ye ?

Bî "a" tenha dibin hevdem,
Bî me pîr xweş dibin ev dem,
Tu zanî ko me jî herdem,

Lî jor ala te hildaye.

Tu na û paye dûr bavê,
Were da biçne ser avê,
Binêr pêlan çilo tavê,

Evîn jî wer bî pêlaye.

Meger çendan tu şêrînî,
Tu şêrîna Cigerxwînî,
Çiqas rengîn û bengînî,

Berê min tim lî balaye.

SÎMEN SAYÊ

Sipîdê hate der dîsan,
Me nêrî bejn û baleyê,
Benî û gerdenî îsan,
Li ser sînga Sîmensayê.

Berî da gulşen û baxan,
Bî nazdarî wekî axan,
Dinalim ez wekû Zaxan,
Ji dîdara Silîvayê.

Ji ber dîdar û pertavê,
Ji şewqa wê belek-çavê,
Wekî çerxim li wê navê,
Kelemper çûm li ber bayê.

Li ber bayê kelemper bûm,
Ji dîdarê ku meyxwer bûm,
Li wê navê di hev wer bûm,
Me dî naka şehinşayê.

Sivik hat û giha ser min,
Bî nazdarî xwe da ber min,
Sipî dest û tîlî nermin,
Bi diljarî me ber dayê.

Bi sermestî, bi diljarî,
Bi ah û nalî û zarî,
Me ser danî di vî warî,

Li ber pê gewr û zîbayê.

Enî berfê, sipî destê,
Bejin serwê, kemer bestê,
Gulî û temberî mestê,

Me yek awir ji dil dayê.

Şepal û dilber û rinde,
Şeker lêv û sipî zende,
Birû heyv û tilî finde,

Ciwanî kê wesan dayê ?

Ji lêvên ergewan mey rêt,
Dilê tihnî ji wan mey mêt,
Ciger-xwîn bû seraser pêt,

Sipî bexte li Dinyayê.

BER ŞİBAKÊ

Ji vî bextê minê reş wek qirakê,
Gulî sorê nema tê ber şibakê.

Heye çil sal di dilda min xwedî kir,
Niha pîrim, nizanîm çûye ba kê ?

Tu şêrîna mi bû, hingî ciwan bûm,
Belê, îro nizanîm bûye ya kê ?

Biçûkayî bi hev re em dilîstin,
Keko bûm ez, ji bona min tu xwakê.

Me hevdî maçdikir bê şerm û bê tirs,
Weke xuşk û bira bûn em ji dakê.

Mezin bûne, ji hev re em dîr ketin lê,
Ji nûve em gihane ber "belakê".

Di dilda agirek hîlbû evîne,
Evîn û agirê bêvil çilakê.

Lî ser bûye dubendî şar û gundî,
Dikim qêrîn, kesek dengê me nakê.

Ciger-xwînim, ji dîrve har û dînim,
Ji bil te kê heye, carek me rakê !?

BILBIL U GUL

Bulbilê dilkûl dinalî,
Her li ser dêmên gule,
Gul çi zanî ko li ser kê,
Wer dinalî bulbile?

Pertewa dêmên sipî,
Carek li dil ko ew nedî,
Çend bikî qêrîn û zarî,
Kî dizanî dil kule ?

Dilgirê, wek bulbilê,
Herdem bi nalîn û girî,
Girtîyê benda evînê,
Dil di benda sunbile.

Dilbijê bêçare çibkî,
Bil ji qêrîn û girî,
Ê di benda dilrevînê,
Kî nizanî bê dile ?

Ev xem û derd û elem,
Ko min di dilde pir civîn,
Tev ji pêt û pertewa,
Şaha bi tac û sunbile.

Ew kesê sewdan li ser,
Naçî rêza dilgiran,
Her çiqasî ew bigazî,
Rengê dengê zengile.

Ger ji dêmên sorgulî,
Pertew nedî nêv can û dil,
Nakevî nêv bend û dava,
Zulfê mest û fulfile.

Ez di benda dilrevayê,
Tîr ji birhan têne dil,
Lew me dil herdem bi destê,
Nazika reş - kakile.

Ew kesê carek diye,
Derdê evînê wî bi dil,
Jar û sergerdan û meste,
Xweş dizanî "mişkile".

Pertewa dîdariyê,
Ku mêxolî ez kirim,
Laleşa min ser li ber,
Danî di sîng û paşile.

Bûye çilsal ko ciger-xwîn
Bû ji tîrên ebriwan,
Lew me dermanê birînê,
Lêv û sêvên paxile.

XWEŞ BIBIN WAREÊ DI MIN

Ez ciger-xwînim, gelo,
Ew guh didî xwîna ciger ?

Padîşaha rû ji maha,
Ser bi taca sîme-per.

Ez xulama meşxerama,
Ko li bejnê kesk û zer.

Şox û şengê, ez di çengê,
Têne dil sed tîr û ber.

Van mexolan kirne talan,
Bax û gulzarê di min.

Ey felek mala te nava bo çi sergerdan kirim ?
Rengê findê dil disojim, tevde pêt û agirim,
Min digo: belkî bibênim, lê te ez winda kirim,
Raste ez bê dost û yarim, lê ne dîn û gawirim,
Lê çi bêjim ez ji wêre, dildixwaza min nehat.

Ez di baxê serbilindî guh didêrim deng û saz,
Padîşah û Keyxweda û Erdeşêr û Keyqubaz,
Ha û hoye wek sitêran tên semayê dilniyaz,
Wê li ser mêrg û cihokan sîng bilindin sî û qaz,
Çav li rême, mam li bendê, sî û qaza min nehat.

Kuştiye, ma hiştiye wê xwîn di nava cerg û dil ?
Pîr û kalim, tim dinalim, bûm newala derd û kul,
Ew delala pir şepala dêm ji yaqût, lêv ji gul,
Awir û tîrên bi per berdane sîngê, mil bi mil,
Wê dixwazim, pir niyazim, lê niyaza min nehat.

Ez ciger-xwînim bicarek kes bi minra nabezî,
Lê çi bêjim, ah û nal û hêvî û ax û xwezî,
Asika gerden sipî berdane ser rû serkezî,
Pêncî salin dergevanim, ez li benda wî rezî,
Jîn û vîn berdan ji dest xwe gewr û naza min nehat.

CEJN Û SERSALE

Vaye sersal hat û dîsa serfiraza min nehat,
Nazenîn û xemrevîn û borcewaza min nehat,
Ya li ser wê ez dinalim gewr û naza min nehat,
Şah û mahmûdê evînim, lê eyaza min nehat,
Ez bi nalim, rengê sazim, dengê saza min nehat.

Mah û salin ez dinalim, tim bi qîr û tim hewar,
Agirek berdaye dil, wê dil ji lata xwînvexwar,
Leşkerê derd û xemên wê dil ji min kir tar û mar,
Ez di nav pencê neyarim, dijaminê min pir-xedar,
Tevlî van hawar û nalan, kes di gaza min nehat.

Cejn û sersale li herder gerr û dans û kerneval
Rengê bêjen kûr dinalim, xanî bûye rengê çal,
Nazika ez ketme bendê, nayê ser min ew delal,
Dilbijê bejna delalim, ez dinalim mah û sal,
Va gihiştim ber newalê, Keyqubaza min nehat.

Pêncî salin ez dinalim, bê hevalim dil nexweş,
Nebtenê tîrek li dil da, lê hezar û şêst û şêş,
Hê ji zûde kuştîme wê ez bi çavên mest û reş,
Dêm-dura nêçîr li min kir nazika gewr û keleş,
Min dixwest carek bibênim, dilberaza min nehat.

ROŞÎNÊ EVÎN

Kareva nîvê şevan, şewqa şevîna kêye tû ?
Dûrîdestim, jar û mestim, dûrebîna kêye tû ?
Jêderê derd û xemanî, xemcivîna kêye tû ?
Dilbirînim melhema derd û birîna kêye tû ?
Ez ciger-xwînim ji dest te, dest bi xwîna kêye tû ?
Ez xulamê bejn û bala tox û ala kesk û zer,
Şox û şengê ebrû yengê zulfê tata têne ser,
Min ji ber wan lêv û sêvan tên ji dil ax û keser,
Nazenînê, xemrevînê-ya dinalim ez ji ber,
Canê-canan ! ka bibêje, nazenîna kêye tû ?
Rengê rojî dil disojî, bo çi hatî wer dereng ?
Agir û pêtî te berdan cerg û dil, bûm wek pereng,
Dilbijokê bejn û bala wê delala şox û şeng,
Dil di pencê bes bibarîn : awirên tûj wek pileng,
Wer liber sîga mi raze, vîn û jîna kêye tû ?
Şerbeta sêva ji lêva da binoşim ez ji dev,
Dilxweş û rûgeş bibin em sal û mah û roj û şev,
Lêv bi lêv û sîng bi sîng û dil bi dil em bidne hev,
Min ji zûde can û dil danîne ber lingên te tev,
Zêr - kulahê, ebrû mahê, lêv-şirîna kêye tû ?

Şerbeta van herdû lêvan pir şirîn û pir xweşe,
Dilbijê wan herdû lêvan, herdû çavên tey reşe,
Ya nîza min di dilde doj û pêt û ateşe,
Çîçekê jîn û evînê, yasemîna kêye tû ?

Ez ciger-xwînim, dixwînim rist ji rist û berbenî,
Rengê zêrê sade pîroz bên li xana gerdenê,
Şekerek bişkîn bi lêvan têxe nava wî kenî,
Da bi destûr ez bibosim herdû lêvan ezbenî,
Padîşaha min, dizanim xemrevîna kêye tû ?

DÛRÎDESTIM

Ji min gazin mekin diljare îro,
Di bend û dav û zulfa yare îro.

Şev û rojan kul û xem lê dibarin,
Evîndare ji lew xemxware îro.

Di dilde agirek hilbû ji dûrî,
Bihare agirê dil hare îro.

Çiqas dûre bi nûre dilbera min,
Meger dûrî bi min dijware îro.

Tenê roja dilê min çûye ava,
Li ber çavên me dinya tare îro.

Bihare dil niha zer bûye xanim,
Ne ew çax û bihar û ware îro.

Berî bimrim were ser min, gulageş !
Ji dîna te me doz dîdare îro.

Ji wan lêvan şirîn maçek bidî min,
Siba cejne, were êvare îro.

Biçin geştê, li deştê em bilîzin,
Dilê Seyda gelek huşyare îro.

Di dilde padîşahî dil disojî,
Şewata dil bi şahî kare îro.

Berî pêlek te maçek da me oxweş !
Ji lew Seyda ji te deyndare îro.

Were hevdî bikin hembêz bi şahî,
Li ser rême, gelek dilsare îro.

Mebêje, ko gula sorim ciwanîm,
Li hawîr te ciger-xwîn xare îro.

FERATÊ EVÎN

Şox û şengê, rû ji pengê,
Sebr û mala min tiwî,
Şêre-xo, awir pilingê,
Pir şepala min tiwî !

Pir şirînê, nazenînê,
Jêderê vîn û evînê,
Melhema derd û birînê,
Rû bi xala min tiwî.

Gewr û rindê, poz bilindê,
Pir çelengê, xweş lewendê,
Ken şirînê, lêv ji qendê
Ebrû dala min tiwî.

Lêv gulê, ebrû kevanê,
Şehlewendê, mehrebanê,
Serwe bejnê, meş giranê,
Xweş hevala min tiwî.

Jêderê jîn û hebûnê,
Sosin û gul pê vebûnê,
Ruhniya çav û derûnê,
Pir delala min tiwî.

Nazikê, rindê, delalê,
Dêm ji rojê, çav xezalê,
Ebrû xûzin, rengê dalê,
Tim di bala min tiwî.

Tim di dilde mîr û şahê,
Tac ji gewher, zêr kulahê,
Min li dil nûroz û şahî,
Kernewala min tiwî.

Şahiya nûroz û cejnê,
Şevçiraxê, serwe bejnê,
Sîm ji destê, zêr ji ejnê,
Çav-xezala min tiwî.

Pir şepalê, şox û şengê,
Nazik û gewr û çelengê,
Bisk li dêman têne cengê,
Tim xeyala min tiwî.

Pir ziravê, bejne-serwê,
Ez ciger-xwîn bûm di ber wê,
Sor û kesk û zer di ber wê,
Lêv ji lala min tiwî.

PÎR Û KALIM

Pîr û kalim, kûr dinalim,

Ey evîna min were !

Dilbijê bejna delalim,

Nazenîna min were !

Ez divêm dîsa ciwan bim,

Tihniyê ava heyat,

Sebr û malê tim li balê,

Ken-şirîna min were !

Ez di bin barê xemande,

Pişt şikestî, xwar û xûz,

Ruhniya van herdû çavan,

Xemrevîna min were !

Hê ku saxim, ez dixwazim,

Dilberê hembêz bikim,

Ey şirînê , nazenînê,

Bo civîna min were !

Kengî Mem û Zîn dikarî,

Ragirî Birca-belek ?

Ez di zindanê dinalim,

Jîn û Zîna min were !

Ez birîndarim, nikarim,
Wer bimînîm ta ebed,
Lê bi dest te meihema,
Derd û birîna min were !

Çav nemane, hêstirên
Xwînînî bê awir kirim,
Ruhniya van herdû çavan,
Dûrebîna min were !

Ka were carek bi hevre,
Biçne bax û gulşenan,
Ez dixwazim gul bibînim,
Gul bi bîna min were !

Dawera jîn û evînê,
Aferîna derd û kul,
Dil di benda zulfê tarî,
Dilrevîna min were !

Dîn û bêdîn bûme îro,
Ez di benda dilberê,
Gawira bêdîn û xwînxwar,
Ka bi dîna min were !

BARANÊ EVÎNA TE

Baranê evîna te li min şîp û lehîne,
Xwînxwarê du çavên te li min baz û şêrîne.

Noqê deryayê xeman bûm û nizamim avjenî,
Destên te ji minra kelek û derf û gemîne.

Peyxam ko sipîdê bidî, ey dawerê jînim !
Peykê me ne hud-hud, ne jî Cibrîlê evîne.

Çavên me ketin pencereya Zîn vedinêrî,
Min dî ku rex û fîl û feres tev tevizîne.

Ger ez wekî koh û çim û zennar û kelahim,
Hawîr me newal û çem û cobar û gelîne.

Çengalê evînê ji me dil tev herişandin,
Carek tu menêre, ko ji derve kelehîne.

Pîrim û ji mujgan me di dilde duhezar tîr,
Em kuştîyê çavên direş û dêmên gulîne.

Cana were carek bi şeraba du lebên sor,
Seyda ku giha ber derê gorê tu vejîne !

Gazinde meke ko bi vî derdê te mirim ez,
Pir kuştîyê çavên dibelek vane me dîne.

Ger koh û kela bin dişikinin perçe û parî,
Jîna di evîna te me borandî ne jîne.

Çil sale li serhev ku dikim ahî û zarî,
Sûnda me bi çavên te, ciger tevde bi xwîne.

KOVAN Û KESER

Kes nizanî bê çima ez dûr kirim dilgawirê,
Piştî wan sozên şirîn ez dê bi kê kim bawerê ?
Şerbeta lêvên disor nadim bi ava Kewserê,
Ger di roja serxwebûnê ez nebênim dilberê,
Dê cihanê bikme wêran ez bi ah û keserê.

Nazika şêrîn ken û wê dilreva ebrû kevan,
Sorgula baxê evînê daye min wê yek civan,
Ta seher ez mam li bendê, bûm li istêran şivan,
Ber derê eywanê Kesra bûme kolê dergevan,
Min digo belkî di xewda maye zêrîn kemerê.

Piştî roj derket me dî xanim ji bircê hate der,
Hê ji nûve min kişandin ah û kovan û keser,
Lê dema min dî ji derve ew di kincên sor û zer,
Padîşayê keyxudayê ser hejandî min li ber,
Guh neda min surşirînê-nazenînê daye rê.

Daye rê rengê Sureyya çend perîrû dane pey,
Wê li cergê min kişandin bê jimarin dax û key,
Pîr û kalim, xweş dinalim rengê ûd û çang û ney,
Qey nehate nik me xanim, lê çikim îro bi qey,
Kuştîme wê şeng û şoxê, ez bi derba xencerê.

Dilberê piştî xwe da min, lê nizanim bê çira,
Zûve kuştî wê di dilda rohaniya dil wek çira,
Ez bi ser hevde guvîştîm rengê kalê koçera,
Xencera ko wê li dil da min ji ber wê dil çira,
Ez li vê çola evînê ketme tora koçerê.

Sed xwezî carek bidîta min li cem xwe ew Zerî,
Yan ji lêvên sorgulî maçek bidana min perî,
Sedhezar sûndê dixum ez bi taca wî serî,
Ey şirînê, dilrevînê, çîm ji sîm û gewherê.

Pir ditirsim, ta ku saxim ez nebînim mehriwê,
Ez nebênim Erdeşêr û Keyqubad û Xesriwê,
Ew cihana mehriwa min tê nebit, çibikim bi wê,
Sed ciger-xwîn bûne îro ew ji tîrên ebriwê,
Wa xuyaye ko xeyidye, kî di çîte mehderê.

SERGERDANIM EZ

Dilbijim, lê bendewarê bejn û bala kême ez ?
Serxweşim wek şevreşim, bê şop û rêç û rême ez.

Rêberim-peyxamberim, ilham ji ezmanê welat,
Kengî tê ew çavxezala min, li benda wême ez.

Wek Ferat û Zab û Dicle, dil dinalî roj û şev,
Xum-xum û guv-guv dikim wek kerkeşa pîrême ez.

Wek tirênim, agirê hindur me tajo ber bi pêş,
Dilbijokê şox û şenga bêxwedî û dême ez.

Serwebejnê reşgulî berdane ser sînga bilind,
Can û mal min dane ber pê, dilgirê bejnême ez.

Dojeha dil ger vebî dê ev cihan tev bit şewat,
Dergevenê ber derê vî agirê dojême ez.

Vê şeva tarî me rê berdaye, sergerdan diçim,
Ger te rû roj û sipîde, çaverê rojême ez.

Wê bi zulfên rengşevînî xistime tora evîn,
Keftelefte, rengê masî her di wê torême ez.

Dil bi guj- guj rengê bahoz pêl û alavan didî,
Ez sed ger û pêlan didim, rengê av û bême ez.

Şax û paxên min li herder girtine çol û çiya,
Wer mebîne qelebendim bes di nav şamême ez.

Ger te serbestî divêtin, yan azadîxwazî ji dil,
Xweş li ser Cûdî diîsim, agirê cengême ez.

Çar şiv û kopal bi destim, tême deffê gurme-gurm,
Ko millet bê û şiyar bit, Rustemê Zalême ez.

Ev hezar û nehsed û heftê û şeş salin dijîm,
Por sipî bûye ne kalim, malxiwê malême ez.

Bûye çil sal ez dinalim, qîr û hawar sed eman,
Girtiyê wan biskê xwar û reş, herwekû dalême ez.

Merzeban û şehreyarim, ez li derbendê welêt,
Bêjenê gernas û kurdîm, lê di nêv çalême ez.

Ewrekî tarî bi him-him tê ji dîwanên di min,
Pêtî û ar û birûskim, wer di nav tavême ez.

Dijminê çarser li min hawîr vedane penc û rav,
Şêrekî zencîr li gerden, her di nav ravême ez.

Min ji bo kurd rê çirandî, rengê Ferhadê bi hêz,
Kelgemêşim, ser li ezman, pî li ser qadême ez.

Ez Ciger- xwînîm, ne dînîm, dîn riya ez têde me,
Markisîme, kurdperestim, her di nav madême ez.

QÊRÎN DÎKÎM RENGÊ PEPÛK

Ez li ser her kaviî qêrîn dikim rengê pepûk,
Kundekî bê oxirim ko tim dinalim kûke-kûk.

Heşt dîwan min çêkirin, dagirtine ristê ciwan,
Xeml û xêzin zêr li bejnê, xweş diîsin rengê bûk.

Tacirim, sermayeyê min sedhezâr milyon ji zêr,
Lê bi vî sermaye-î, min germ nekîr bazar û sûk.

Pîr xerîbe, ko di vê çaxa mede rastî nema,
Geh viyalî, geh wîyalî, ta bi kengî ev durûk ?

Em du bendin : rast û çep em hevrikin,
Karker û cotkar û jarin, şeyx û paşa û milûk.

Win mebênin pîr bilindin, pîr sitûrin hov û girs,
Şêr û fîl herdem ditîrsin, ew ji başok û ji çûk.

Ê ji xap û vîlikan, sermaye da hev bû mezin,
Lê heçî rastî li cem bî, ew li herder ma biçûk.

Pîr ditîrsin ew ji me, xesma heçî sermayedar,
Em li ber çavê neyaran, bûne sawîr, pîrhevûk.

Lê mebêjin ew nemane, xurt û xwîn-xwarin-neyar,
Ev hezar salin li ser me mîr û paşa, şeyx û xûk.

Tim divê dest bidne hev, em wek pilingan herne şer,
Em li pey wan bikne hawar, tim biqîrin zûke-zûk.

Ey Ciger-xwîn, bes bibêje, pîr dirêje ev deram,
Durşunas nînin li nik me, lew ku mane tev biçûk.

MEYXANE PERESTIM

Şoxeka gewr û bilinde,
Dost û yara min ewe,
Sorgula pîr naz û rinde,
Sozedara min ewe.

Gulşena baxê evînê,
Şahiya roja civînê,
Rindiya şêrîn û Zînê,
Payedara min ewe.

Padîşaha ebrûmaha,
Zêrkulaha kesk û sor,
Por û biskê, rengê miskê,
Nûbihara min ewe,

Ger bidî ferman bi kuştin,
Ew şepala dilrevîn,
Ser dibim ber şûr û xencer,
Şehreyara min ewe.

Carekê ger camekê,
Dî min ji lêvên sorgulî,
Hêvî û daxwaz ji lêva,
Mêwedara min ewe.

Xunceleb carek ji bircê,
Rengê rojê bête der,
Dê ji nûve ez ciwan bim,
Tabîdara min ewe.

Meygera çîmsîm û dêmdur,
Mey ji lêvan daye min,
Min ji lêvan mey vexwar,
 Û kofîxwara min ewe.

Tekyaxana sofîyan,
Berda û min meyxane girt,
Saz û mey rojî, nimêjin,
 Yek ji kara min ewe.

Sorgula geş da bi destê min,
Diyarî surperî,
Sorgula rûgeş ewe,
 Hem yadîgara min ewe.

Min bi nazdarî du lêvên
Tî bi ser lêvande bir,
Xeneda û nazedar
 Û pir kibara min ewe.

Canê şêrîn min li ber pê
Dilberê danîn sivik,
Pîrê meyxana evînim,
 Meyvexwara min ewe.

Çarde salan ez bi rojî,
Nû şikandin ebriwan,
Mey ji lêvên erxewanî
 Tîm fitara min ewe.

Hêj di ber qalû-belayê,
Meyperestim ta ebed,
Lê ji gulzara evînê,
Gulizara min ewe.

Dilgirim, bêçareme,
Can û ciger min bûne xwîn,
Ah ji destê şox û şengê,
Derd û çara min ewe.

JI MIN DIL BIR BICAREK

Evîna te ji min dil birye carek,
Tu cîranê bibîne jêre çarek.

Nexoşim ez were ser min tu îro,
"Fe carek summe carek summe carek".

Ji çavan awirek carek te da min,
Te cerg û dil li min suhtin bicarek.

Evîna te pirîskek bû, giha dil,
Belê îro di dilde bûye arek.

Li dil payîze, bûye çil sal,
Gelo rojek heye ko bê biharek ?

Ji ber jana dilê xo ez dinalim,
Li ser van kevnwaran bûm hezarek.

Nebî dil dî bi destê şox û şengan ?
Hezarek ey hevalê min hezarek ?

Wekî min pir li her alî dinalin,
Divê rêde biriştin, çend hezarek.

Li nav van kavil û waran dikolim,
Bi destê min kevî belkî xerarek.

Ji bo çax û demên kevnareyên kurd,
Di bîra min bimênin, kim guharek.

Dilovanim li ser wê pir dinalim,
Di dilda min nemaye qet gemarek.

Dil û canê xwe min dane di vê rê,
Niha bê tîn û vînim kevnedarek.

Li van çol û çiyar qîr û hewarim,
Di hana min qe nayê şehsiwarek.

Ji dengê min herivtin birc û eywan,
Li serhev min nehiştin qet zenarek.

Evîna dilrevîn her wesaye,
Kesî sorgul diye ko nîne xarek ?

Were carek tu şêrîna Cigerxwîn !
Ji wan lêvan şekir bişkîn tu barek.

XENCERÊ XUNCÊ DI SÎNGA MINVE KIR

Nazik û lêv sorgul û dêm gewherek,
Min di nêv baxande dîbû dilberek.

Wê bi çavan tîr û ber berdane dil,
Ahî, ko hê jî dilda min berek.

Kuştime, ma hiştîme pêsed hewar,
Derbider kuştîm, nemaye min derek.

Geh ji çavan tîr û ber berdane dil,
Geh di sînga min çikandî xencerek.

Xencerê xunce di sînga minve kir,
Lê di sînga min xuyane çend berek.

Min dixwest dil bidme destê yarekê,
Lê me da destê neyar û xwînxwerek.

Ma gelo wê bête ser min carekê ?
Lê divê, ko bête ser min ew serek.

Daye min mizgîn seher bayê seba,
Ser-serê Seyda dixwazî bê serek.

Ez nema karim bi nalînan bijîm,
Dil bi jan û bê sera û bê gerek.

Ger tu bê meyxa neya dil gulşene,
Pêkve rûnin xwînvexwar û meyxwerek.

Şerme rûnî wer li ser masa neyar,
Dest bidî bejna te, hov û qeşmerek.

Gewherin ew lêv û sêv û dêm û çen,
Sed emanet, ko nedî destê kerek !

Wer bide destûr li baxê paxilê,
Jêbikî Seyda Cigerxwîn çend berek.

ŞEVA ÎNÊ WERE NIK MIN

Bi heqqê herdû çavên xwey direşke,
Bi yek maçê dilê xemgîn tu xweşke.

Ji dana te cihan mişt bûye îro,
Li me carek bibarîne du peşke.

Şeva îne were nik min bi nazî,
Şeva tarî li min carek tu geşke.

Bi tenhame di tarîde dinalim,
Bi nazdarî li ser çavên me meşke.

Nexoşim ez, bi qîr û ah derdim,
Were xêrek bi vî kalê nexweşke.

Ji lêvên sor bide dilgir şerabê,
Ne carek, lê bi çar û pênc û şeşke.

Dilê xemgîn bike dîlê du biskan,
Di benda herdû zulfên xwey keleşke.

Serê Seyda bike gorî û heyran,
Bi heyrana xet û xalên hebeşke.

Kevanê ebriwan bişkîne ser dêm,
Li ser xalan tu şêbiskên xwe beşke.

Minê xemgîn bike armanc û nîşan,
Birîndarê du ebrûyên biweşke.

Te ez kuştîm bi van nazdariyan bes !
Dilê pir xem ji derdan bûye keşke.

Me dil pingave kûr û bê perave,
Ji ahîna du dêmên wek nivîşke.

Wekî rojê te ronî daye herder,
Gelo Seyda xwedî par û bi pişke ?

Bi te xweş tê, ku ez herdem dinalim,
Ji çavên min dibarin xûn û eşke.

Ciger-xwîn bû, nema zanim çi bêjim,
Dilê rindan wekû polaye hişke.

XABÛRÊ EVÎNÊ

Ev çi marin, reşgulîne, ko li bejnê têne xwar ?
Ev çi biskin, rengê miskin, bûne heft û pênc û çar ?
Ev çi dêmin, sor û gewrin, nûgihane wek henar ?
Ev çi lêvin, ev çi sêvin, sor û zer bûn, bû bihar ?
Ev çi şoxe, serwebejne, ev çi bax û gulizar ?

Bejneka şêrîn bilinde rengê serwa ser çema,
Reşgulî berdan bi serde bisk li dêman çûn sema,
Kembera zêrîn li bejnê, jêderê derd û xema,
Hate nik min ew bi nazî, tîn di laşê min nema,
Sed supas, ko cam bî destê mey bi navê min vexwar.

Bisk wekû davan çivîne ew li ser dêmên gulî,
Ez xulamê herdû biskê bîn ji misk û filfilî,
Hin bi ser dêmande hatin, hin li bejnê bûn gulî,
Wan ji min dil bir bi talan, dê ji kê kim ez gilî ?
Ma gelo îro diriste ez bikim qîr û hewar ?
Dêm gilover wek henaran, sor û zêr bûn ew li rû,
Ez ji ber wan kûr dinalim, sebr û saman min ji ku ?
Gewhera derya evînê, min ji zûde daye dû,
Belkî ev dinya nebû, lê ew di dilda her hebû,
Mujde da min bo civînê nazika şêrîn xumar.

Lêv ji sorê erxewanî, jê dibarî tim şeker,
Şekerek bo min şikandî go : ji bircê tême der,
Min di dilda bûye şahî, ev çi mizgîn xweş-xeber ?
Sed xwezî, ko bête nik min nazika zêrîn kemer,
Carekê razim di berde, ta ebed nabim şiyar.

Nazikê sûz daye min zû hate nik min ew bi şev,
Şerbet û ava heyatê dane min dilber ji dev,
Zulf û bisk û reşgulî ne rengê şengê tevlîhev,
Min neda jêra mecala paşveçûn û na û rev,
Ta ku sermest kevte ber min padîşaha payedar.

Sîng dikana zîv û zêre, yan jî kana gewhere,
Leşkerê kurd û teter herdem li ser sîngê şere,
Ew şeraba, ko ji lêvan daye min xweş Kewsere,
Sed supas, ko ev dilê min tîm di benda dilbere,
Pêtî û tav û birûskin, tên ji ber qulpa guhar.

Ev çi baxe, ev çi gulşen, ev çi mêrg û çîmene ?
Ev çi bustan û çi werzin, paxila dosta mine ?
Ev çi sêvin, ev çi lêvin, nû vebûne xuncene ?
Ev çi zêr-av û çi gewher, yan zenî û gerdene ?
Lê ji bo çi ez cigerxwîn, wer dimênim bendewar ?

HATE CIVANÊ MIN BI ŞEV

Delal û rind û şêrînê,
Civan dabû, ku bê dînê,
Medî naka şeva îne,

Sivik hatî civanê min

Şeva tarî li min xweşkir,
Dilê xemdîde pir geşkir,
Li xanî xanimê meşkir,

Û daye dergevanê min

Ji lêvên sor şekir barî,
Bi min da wê bi nazdarî,
Şeraba kûpikê darî

Vekir wê pê zimanê min.

Me gotê :Ey şepala min,
Şirîn û çav-xezala min,
Tiwî naz û delala min,

Tu tîna laş û canê min.

Li pêşber min tiwî Laleş,
Me ser bir ber du çavên reş,
Biminde wê meya bêxeş,

Ji lêvên erxewanê min.

Çiraya ber dilê Seyda,
Di rojên şahî û eyda,
Te can û dil ji min keyda,

Bi birhên dilrevanê min.

Li berhev herdû rawestan,
Me dest birne li ser destan
Li ber min zû derê bostan

Vekir, bû pasîbanê min.

Ketim baxê Bihiştê zû,
Devê tihnî gihiştê zû,
Me dest avête qiştê zû,

Du birhên reş kevanê min.

Me sîng û ber kirin talan,
Du biskên reş wekû dalan,
Serî berdane ser xalan,

Revandin wan rewanê min.

Ketin dinya nedînê em,
Di gul-zara evînê em,
Nema guhdin li jînê em,

Di ber sîngêde xanê min.

Di ber sîngêde Perwînê,
Wekû Ferhad û Şêrînê,
Me agir daye benzînê,

Disuhtin cerg û canê min.

Dil û cergê me tev suhtin,
Neman gazin, neman gotin,
Bi wîn em yek, meger cotin,

Ewe pût û xwedanê min.

Xwedana jîn û pertavê,
Me gerden xiste nêv davê,
Gihîştîm kunbeda ravê,

Ku dil da dest ciwanê min.

Ciger-xwîn bû ji wan destan
Ketîm wek serxweş û mestan,
Bi van pendan, bi van ristan,
Çi deng daye cihanê min.

EVÎNPERWERIM

Mebîne pîr û kalîm,
Şev û rojan dinalîm,
Evîndarê cemalîm,
Perwerdeyê evînim.

Eger divê ciwan bim,
Gernas û pehlewana bim,
Ez şevgerê şevan bim,
Derman bike birînê.

Raste diçî dixwênî,
Nikarî min bibênî,
Xeman ji dil derênî,
Carek were di îne.

Ramûsanek te da min,
Ev dînîtî giha min,
Ka wer padîşeha min,
Dilxweş bike bi dînê.

Serbestiye riya min,
Azadî hêvîya min,
Were bike bi ya min,
Rû geş bike bi bînê.

Ezim Memê di zîndan,
Girêdayî bi bendan,
Tu bigre mûm û findan,
Wer derxe min, tu Zînê !

Ferhadê mil sitûrim,
Li ser çîyan dizûrim,
Ji te çiqasî dûrim,
Di dil dijî şirînê !

Jêhatîme, bezame,
Ez pêwanê rezame,
Ez dijminê dizame,
Pisporekim di jînê.

Daxwaza min serbestî,
Kî dixwazî bindestî ?
Bimrî kevne perestî !
Ezê çikim girînê ?

Dostê-şirîn delalê !
Pir nazik û şepalê,
Dilbijê bejn û balê,
Bi daxwaz û evînê.

Şêrînê serfirazê,
Guhdêre gaze-gazê,
Carek li nik mi razê,
Biminde hilm û tînê.

Ez dilbijim-evîndar,
Dil bi kulim birîndar,
Li min bibe tu guhdar,
Ji min megir tu kînê.

Ez dibêjim ji bo te,
Dilpaqijim ji bo te,
Dil dikujim ji bo te,
Hevalê-xemrevînê !

Şêrînê ser bi zêrê,
Awir piling û şêrê,
Te ez kuştim di vê rê,
Li çewlîka evînê.

Sûndê dixum serê te,
Bi wan sîng û berê te,
Naçim ji ber derê te,
Çibkim bi ez-ezînê ?

Tenê ez te dixwazim,
Di ber tede ku razim,
Bilind û serfîrazim,
Ez dê çikim bi jînê ?

Hebûn bo min sezaye,
Min dil nepir wezaye,
Wek nûberê rezaye,
Bimrim meke tu şînê !

Meger me dil birîne,
Cerg û hinav bi xwîne,
Were ristan bixwîne,
Lê bi çavên kirînê.

Rû gewrê wek sitêrê,
Ey Meryema li dêrê !
Sed carî bê bi xêrê,
Em derkevin şevînê.

Ne sofîme li Xerzan,
Min mebîne tu erzan,
Biminde bax û werzan,
Ka zû were civînê !

Ciger-xwîn bû ji derdan,
Min can û dil bi derdan,
Ne hevdîn û ne serdan,
Ez guh nadim gilînê.

HETTA KENGÎ EZÊ TÎ BIM ?

Li ber ava çemê rewşa te,

Ta kengî ezê tî bim ?

Ne şerme, ko li ber baxê

Te ez, bê tîn û birçî bim ?

Li çola hêvî û omîd,

Perîşan û reben mame,

Heta kengî di bajarê

Evînê jar û tazî bim ?

Di nav bustanê dîdarî,

Di nêv baxê evîndarî,

Li bin şenga sî û tarî,

Çiman bertav û bê sî bim ?

Çi bûye, ko li çola bim ?

Nikarim ez demek şabim,

Gunahê min çiyê, cana ?

Ku dûrîdest û xwînî bim ?

Di dilde agir û pête,

Me ser danî li ber pê te,

Bi vî rengî heta kengî,

Di zindana te girtî bim ?

Bese ey nazik û dilber,

Heta kangî bimênim wer,

Di benda çavê Îranî,

Û dêmên gewre - Romî bim ?

Ji ber wan biskê reş-tarî,

Li derbendan perîşanim,

Nizanim ta bi kengî ez,

Di benda zulfê Sûrî bim ?

Bi çavên reş te kuştim ez,

Li hawîr perçe hiştim ez,

Ezê her wa birîndarê,

Du birhên reş Îraqî bim ?

Bese wer carekê ser min,

Birînên min niho germin,

Heta kengî bi vî rengî,

Ji lêvên sor bi hêvîbim?

Evîndarim, birîndarim,

Di vê rêda gelek jarim,

Gelo dê ez bi mestî her,

Divê benda evînî bim ?

Ji pêlên serxweşî dînim,

Ji derdan ez ciger-xwînîm,

De bê wî, wî ..nikarim bêm,

Ezê her guh li "Wî, Wî " bim ?

BAYÊ SEHER

Şeva tarî ji ber rojê
Hilîn, da roj li min derbî,
Tu biskan hilweşîn carek,
Cîhan tev misk û mawer bî.

Ji xarê derxe pişkojê,
Ku ev dinya bibî gulşen,
Kevanê ebriwan bikşîn,
Bila tim kuştin û şer bî,

Ji lêvên erxewanî xweş,
Bide şîra lebên şêrîn,
Ji wan destên teyên nazik,
Bila Seyda bî meyxwer bî.

Du gulyên sore hûnayî
Bi ser serwêde xweş berde,
Li ser dêmên gulî carek,
Bila biska te ker-ker bî.

Şeraba lêvê sor û xweş,
Binoşim da bibim serxweş,
Dixwazim, ko timî zo bî,
Li ser hev bî bila fer bî.

Dixwazim ayîna bejna,
Bilind bigrim bi çavên xwe,
Divêm, ko tim tu werbigrî,
Kiras sor û mîtan zer bî.

Eger bimrim dixwazim, ko
 Bî wan destên te bêm kuştin,
 Ji çavan bêne dil sed tîr,
 Di sînga minde xencer bî.

Were ey nazik û şêrîn,
 Were lêv tasika zêrîn,
 Şeraba herdû lêvên sor,
 Bidî min, tif li kewser bî.

Li vir rûnî, li min ronî
 Dikî vê şevreşa derdan,
 Eger rabî, qiyamet dê
 Li min rabî, ser û ber bî.

Ji navê te newêrim ez
 Bibêjim tîpekê تنها,
 Ditirsim, ko cihan pêkve
 Bibî wêran di hev wer bî.

Kesê, ko zû dixwazî ew,
 Wekî min hilkişî bala,
 Divê herdem di vê rêda
 Evîn parêş û perwerbî.

Kiyê wek min ciger-xwînî,
 Dil û can dit bi dest yarê?
 Ji bo, ko ew di jînêda,
 Timî rêzan û rêberbî.

Wer bixwîne yarê zana,
Vê derama kûr û dûr,
Ger li jîna min dipirsî,
Ez eceb efsaneme.

Ez Cigerxwînim, dixwînim,
Bend dîwanên evîn,
Pîrê dergahê evînim,
Serkeşê pûtxaneme

PERŞIKESTÎME

Ji tîrên ebriwên reştûz,
Guhê Cûdî dibî rence,
Di serhev werdibî carek,
Dibênî zêde eşkence.

Eger carek bi lêven sor,
Di gel Sofî şekerken bî,
Wekî çerxê diçî û tê,
Bi wî دنیا dibî bence.

Şikestîper di nêv davê,
Serî datênî ber tavê,
Li wî şahîn dîkin ravê,
Bi nav dilda dibî pence.

Dema, ko bê bi ken ber dî,
Li payîzan, li havînan,
Ji nûve xweş bihar şîn tê,
Ji xarê derdiçî xunce.

EZ TENÊ PERWANEME

Rengê mûm û find bi ronî,

Ez tenê perwaneme,

Herkesî dinya divêtin,

Ez tenê dîwaneme.

Bejn û bala nûgihayî,

Tiştêkî kêr tê nehin,

Lê tenê ez dilbijê,

Dêmen ji rengê daneme.

Meygera ava heyatê,

Mexbeçoka meyfiroş,

Kûpekî bîne ji minra,

Pîrê ber meyxaaneme.

Da meya sade binoşim,

Min divê dostek hebî,

Ey evîna dil di bendê !

Serxweş û mestaneme.

Sofiye bê nay û mey,

Naçî civîna mexbeçan,

Ez li jorê wê civatê,

Pîrê sergerdaneme.

RONIYA ÇAVAN

Dema, ko ew ji Bircê tê,
Li nîro roj diçî ava,
Li ser çavên me bê ew şox,
Û şeng û roniya çava.

Dixwazim bê sipî-zendê,
Binêrim ez li bejna wê,
Bila koça xwe barkî reş,
Bibî ronî li van nava.

Bidî destê me wan desta,
Beg û keyxwa û xana min,
Bila dinya bimin xweş bî,
Xwene kufre, du-sê gava.

Di gel yarê bikim seyran,
Li nav baxan bibim heyran,
Ku dêmên gewr û çavên reş,
Li dil carek bikin rava.

Bi ken çolan bikin gulşen,
Cihan pêkva bibit rewşen,
Dilê xemdîde pir xweş bî,
Bi reşbiskên wekî dava.

Heye çil sal di benda wê
Bi axîn û bi nalînîm,
Di vê rêda me dîn zêde
Kul û derd û xem û rence.

Kesek wek wê setem nakî
Li bedbext û evîdaran,
Ne kurd û gawir û dijmin,
Ne turk û rom û ifrence.

Çiqas xwînrêj û dijaware,
Çiqasî ew setemkare.
Duriste, şahe xûnkare,
Şepal û rind û pir qence.

Eger bê û biçim destan,
Sipî bext û bi şansim ez,
Li ber çavên me Geylanî
Weyaxud pîrê Berzence ?

Dilê xemgîn! ketim torê
Berî, ko ez herim jorê,
Ketim benda zulifçînê
Û dava biskê reş-mence.

Ketim benda sipî zendê,
Ciger xwîn bû di vê bendê,
Ku şehmatî kirim îro,
Nego : kiş, wê di setrence.

DİLÊ PIR XEM TU MEŞKÎNE

Te dil suhtî bi tava rû,
Ji lew zanîm tu rojînî,
Dema birhên xwe dişkînî,
Dilê Seyda tu dişkînî.

Du ebrû reng hilalîne,
Du reşçavîn, xezalîne,
Ji ber wan dil bi nalîne,
Bi min dîsa tu şêrînî.

Perî rûyê, gulî şengê,
Sipî destê, wekî pengê,
Li sîngê neqşê erjengê,
Bi dîdarê tu zengînî.

Li ser sîngê benî zêrin,
Berê bîskan li serjêrin,
Bi sawîn pîr, wekî şêrin,
Dev û lêv tevde xuncîne.

Şehinşah û beg û axa,
Ji min dil daye ber daxa,
Di gulzaran, di nêv baxan,
Ji bextê min tu nesrînî.

Benî û quflik û bazin,
Bi awazîn, wekû sazin,
Hemî remzin, hemî razin,
Bi van remzan tu gencînî.

Ji barana dilo vanî,
Cihan pêkva bibî tofan,
Bila min dil perakend bî,
Di nêv van pêl û van tava.

Ji pesnê te me pir gotin,
Dil û cergê xwe min sotin,
Bese Seyda bi pîrîtî,
Dî vî warî bigir leva.

Gelek di jware şêrîn bê,
Ji nik yara me mizgîn bê,
Gelo carek heye, ko em
Bibin wek bûk û wek zava ?

Dî ristê ez wekî bulbul,
Dibêjim ez li ser sorgul,
Şev û rojan bi ahinim,
Li ser latan, li ser ava.

Birîndarim, ciger-xwînîm,
Perîşanim, neko dînîm,
Me rê berdaye sergerdan,
Li çola mam li nav mava.

Eger raste tu dilxwazî,
Bi şîranî, bi şehnazî,
Tu bê carek li vir razî,
Kihêla ser bi dizgînî.

Dilê xemgîn, çira mestî ?
Te xirqe poşî, ben bestî,
Hejar û dîl û bindestî,
Çi reşwêranê Berlînî.

Ji top û awiran jarî,
Di jînêda xerabwarî,
Birûsk û pêtî û arî,
Bi ahîn û bi nalînî.

Evîna min perîroye,
Şeker lêv û piling xoye,
Meger çendan tu zaroye,
Wekî tırha henarînî.

Sipî dest û tilî nermin,
Ji wan mûmên sipî şermin,
Dixwazim zû werî ber min,
Bi nazdarî û şêrînî.

Kepû tiryê di nêv mêwê,
Bi saw û tirse wek gêwê,
Ku hat, ser deyne ber pê wê,
Bi jarî û bi miskînî.

Birîndarim ji wan çavan,
Dilê min ma di nav tavan,
Şikestîper di nav davan,
Ji mîna dêmê berfînî.

Tu zanî ez birîndarim,
Heye çil sal evîndarim,
Li çolan bê cih û warim,
Dizanim, ko tu dûrbînî.

Evîna te kirim dilgeş,
Di vê rê ez herim oxweş ?
Li ezmanê evînê xweş,
Gelawîjî, tu Perwînî.

Tu yaqûtî di nêv durcan,
Lebê lala wekî xuncan,
Tilî sorin wekî mircan,
Şepal û rind û lawînî.

Serê Seyda bi heyranê,
Were da biçne seyranê,
Bibosim ez te rêzanê,
Dizanim, ko tu xweşbînî.

Disojî cerg û canê min,
Bi lêvên erxewanê min,
Kî bêjî tê civanê min,
Didim wî dil bi mizgînî.

Bese Seyda bi va penda,
Te dil daye şeker xenda,
Belek çav û sipî zenda,
Ji lew îro ciger-xwînî.

BAXÊ BIHIŞTÊ

Dîwarê xem tev hilweşîn,
Gava ji bircê hate xwar,
Cobarê şadî xweş meşîn,
Ko hat gula bê xîp û xar.

Hembêz me kir bejna zirav,
Ez çûm tewafa dêm û çav,
Baxê Bihiştê ez di nav.
Gul pişkivîn xweş, bû bihar.

Îro bihara can û dil,
Pişkiftine beybûn û gul,
Bulbul dixwênit dil bi kul,
Goyîn li baxan man hejar.

Destê me girt padîşehê,
Şeker şikênand rû mehê,
Rûdêm ji heyva çardehê,
Lê bisk bi serde xûz û xwar.

Seyran li van baxan dîkin,
Wek qumrî û zaxan dîkin,
Derman li van daxan dîkin,
Serxweş dibin mest û şiyar.

Hişyar û mest û sexweşin,
Ser ta piyan em ateşin,
Dostin bi hevra rûgeşin,
Xweş bûn bi me gulzar û dar.

Geş bûne sorgul dev bi ken,
Xweş bû bihar şîn bûn çîmen,
Mêze li ber min; lêv û çen,
Mey jê dinoşim bê jimar.

Ez mey xwerim fincane dev,
Gul dane hev, dil dane hev,
Em derketin birca şeref,
Êlan li bejnê têne xwar.

Bejna ji serwê pir zirav,
Biskan weşandin ser gulav,
Hûr - hûr li dêman kirne rav,
Şerbet ji lêvan min vexwar.

Wê serwe-bejna lêv şirîn,
Da min ji dev wê jîn û vîn,
Seyda ciger tev bûye xwîn,
Lew ketme ber pê mest û jar.

ŞAHÎ Û CEJN Û SEMA

Rave li mêrgan vedan,
Çav - belekin tên sema,
Awir li cergê me dan,
Hiş li serê min nema.

Awir ji çavên direş,
Berdane dil şêst û şeş,
Dêm gewherin tên bi meş,
Şahî û cejn û sema.

Mey dame yarê ji dev,
Me lêv bi lêv danehev,
Biskan li rû kirne şev,
Bê hiş diçin ser çema.

Dame şerab dêm durê,
Ez dûr kirim wê ji rê,
Kî dizanî vê surê ?
Ko dil nedî ber xema ?

Em serxweşin bê fedî,
Herdû li hev bûn xwedî,
Buhîşt bi çavan me dî,
Ko birme birca sema.

Ez birme birca - belek,
Wê nazika sur melek,
 Kuştîme dîn pir gelek,
 Ko bûn li bejnê tema.

Min gote yarê bi lez:
Ez li kume ? Kîme ez ?
 Çiman dîkin cerg û bez ?
 Go : ma nizanî çima ?

Ger sorgul û sunbîlin,
Ger qumrî û bulbûlin,
 Em tev ji ax û gîlin,
 Em tev berên van lema.

Em tev ji yêk bûn cuda,
Payebilind û geda,
 Dame te ez, min tu da,
 Çibkin bi sal û dema ?

Herdû yekin ar û dû,
Tevde yekin kevn û nû,
 Yek perçene, lê du rû,
 Em ji we û win ji ma.

Perdê şermê ji ser min hilîn,
Qet guh mede : ol û dîn,
 Heyfe ciger bit bi xwîn,
 Carek nebin em cema.

GEŞT Û SEYRAN

Dilo, rabe bihar hatî,
Li zozanan bikin geştê,
Nesîmê xemrevîn îro,
Li dêmên nêrgizan xweş tê.

Dilo, da bişne seyranê,
Di nêv bax û gulistanan,
Di gel vê şox û heyranê,
Divê heftê, divê heştê.

Ji bircê hate der xanim,
Binêre mest û heyranîm,
Wekî biskê perîşanîm,
Bi nazdarî û rûgeş tê.

Çi tîrbaran li min barî,
Hezar û nehsed û heştê,
Hezar û nehsed û notin,
Dil û cergê me tev sotin

Di binve wan bi min gotin :
Bibêje, ko bi min xweş tê.
Bi min xweş tê, ku ev tîrin,
Ji wan birhên zirav tîn dil,

Supas, ko em bi nêçîrin,
Li wê navê, li wê deştê,
Li deştan em dîkin seyran,
Ji gulzaran dibin heyran.

Dinêrin asik û teyran,
Nesîm heyrane serxweş tê,
Nesîm da sunbil û sêvan
Dibosim ez dev û lêvan.

Li baxan em dibin mêvan,
Ku serwa ser ciwan meş tê.
Bejin serwe, gulî êlan,
Ji xwînê ez kirim lêlan,
Ciger-xwînim ji wê tîrê,
Ji çavên şah û dotmîrê,
Mirin kengî me tê bîrê ?
Ji çavên mêrkuj û reş tê.

BEXTÊ SIPÎ Û BEXTÊ REŞ

Rengê sorgul xo çiqas
Rindî û dîdar dane te ?
Lê nizanim bo çi evqas
Qehr û azar dane min ?

Rû ji sorgul wî dizîne,
Lêv ji hingiv dane te,
Ronik û nal û girîn û
Derdê bêçar dane min.

Ebriwên rengê kevanan
Serşikestî dane te,
Lê birîn û tim girîn û
Qîr û hawar dane min.

Biskê tata wek şeva ta-

rî û reş wî dane te,

Sorgul û Nesrîn û çîçek

dane te, xar dane min.

Bejn û bala rengê serwa

Ber newala dane te,

Bextê tarî rengê biskê

Reş ji êvar dane min.

Rengê rojî dil disojî

Vîn û ferman dane te,

Lê dil û cergên nexweş

Hem jar û xemxwar dane min.

Rûgeşî û dilxweşî û

Surşirînî dane te,

Ah û nalîn ey perî rû !

Herçî dijwar dane min.

Lêv û dev wek gul-henaran

Wek biharan dane te,

Lê kul û derd û hejarî

Wî dused bar dane min.

Carekê Seyda Ciger-xwîn

Soz û peyman dane te,

Lê du çavên tey evîndar

Tîrê qacar dane min.

ŞERABA KEVNARE

Ew şeraba kûpê kevnare û girik,
Ko ji destê meyfiroşê min firik,

Jê vexwar û dev gihande gerdenê,
Lê di nav arê evînê bûm qirik.

Ez di nav pêlandê sergerdan dibim,
Min qedeh avêt û noşîn deh zerik,

Çûm û hatim, geh li rast û geh li çep,
Lê civatê qet nemaye pişt û zik.

Tiq-tiqa xort û keçan bû hay û hoy,
Ew bi ken hatin li ser min bir-birik,

Hin bi rewşa min kenîn û hin girîn,
Ta ku herdû çav ji xwînê bûn şirik.

Dilberê kûpek ji şîrê daye min,
Min vexwarî ew şeraba tevpirik,

Dilbera ko ez ji dest wê serxwşim,
Zû ji çavan daye sînga min berik.

Min bi axîn ser li ber pê rakişand,
Lê ji xwînê surmepoşî min kerik,

Hê ji nûve rakirim dîwane weş,
Dane ber lêvên dimin sîng û qirik,

Min bi serhevde guvaşt û rakişand,
Ew ji nûve bûye berx û ez gurik.

Wê şeva tarî û reş min ew revand,
Wek gurê birçî gihande pişt girik,
Ta sipîdê herdû mane şadîman,
Lê çi bêjim, ew keçik ma, ez kurik.

DILÊ PIR XEM

Dilê xemgîn, tijî êşan û derde,
Nizanim kî ji derdê min xeberde ?

Birû, busk û gulî êrîş dibin dil,
Dilê pîrxem birîndare di şerde.

Xedenk û tîr ji birhan lê dibarin,
Ji çavan rim, dibazin-tên bi serde.

Meger şekkir ji lêvên sor dibarî,
Belê bîskan li dil êrîş û cerde.

Çibûye, gawirim, wer min disojî ?
Dilê miskîn di bin destande kurde.

Were da em bikin geştê li baxan,
Bî ken xweşke dilê sêvan û werde.

Ku herkes bên temaşa herdû dêman,
Ji ser çavên xwe rake çar û perde.

Di gel bilbil di baxan ez bixwênim,
Tu dîdarê bi ser sorgulde berde.

Ji xwîna min binêr lêvên gulan sor,
Ji rengê min xezan mest maye zerde.

Wekî bejna te sunbil kat û terhe,
Bi balave diçî şad û bilinde.

Ji biskên te binêr reyhane bînxweş,
Ji tilyên te binêr tirhik çî xerde.

Bi rengê dil çî xum-xum tê ji avê,
Belê latek wekî min xurt di berde.

Wekî min xweş dinalî bulbulê jar,
Di gulzarê evînê qelse-merde.

Mebêje : Ez ciwan û gewr û rindim,
Ku binyada me yek, mada me erde.

Çilo ez te dixwazim wer tujî min,
Di jînêda dilîzin em bi nerde.

Were carek bi pê çavan bimalin,
Ku dêmê sorgulî reş bûye çerde.

Ciger-xwînim ku çilsale dinalim,
Xwezî carek bibênim tê ji derde !

AH JI DESTÊN MEHRIWÊ

Ez di nav pêlên evînê,

Mame bê derf û kelek,

Ez nizanim dê li ku dit,

Min tu, ey çerxa felek ?

Min dixwest biçme tewafa

Herdû lêvên sorgulî,

Lê ketim nêv bend û dava,

Herdû biskên reş-xelek.

Perşikestî ez di davê,

Wer di ser hev wer dibim,

Têne dil sed tîr bi hevra,

Awirên çavên belek.

Suhtine min cerg û dil,

Ahî ji destên mehriwê !

Min ji ber pêta evînê,

Cerg û dil bûn wek pelek.

Herkesê dil dî bi destê

Dilberek şêrîneken,

Dê di jînêda nemênî,

Û nebêjî : lî û lek.

Dil me da destê perîzade,

Berî ez koç bikim,

Ko ji dest yara xwe dîtin :

Derd û êşan min gelek.

Her çiqas ez çûm û hatim,
Rengê Dicle bê hedar,
Min nedîn wek wê bi rindî,
Ne perî jî, ne melek.

Canê şêrîn, hê ciwanî,
Jîn bi arzanî mede,
Lew bi pîrî ketne laşê,
Min vava îro şengelek.

Pîremerdîm ey evînê,
Min riyek nûjen vekir,
Ko ji Xanî û Cizîrî,
Girtiye min "mes-elek"

Kî di vê rêve herî,
Dê bivî arî biçît,
Ko di kaba minde bismar,
Û di gerden min lelek.

Destê hêvî min dirêjkir,
Sor-gula hawîr kelem,
Lew ciger min bû bi xwîn,
Îro ji birhên tey çelek.

MÊVANE ÎŞEV

Dilo, şêrîn li te mêvane îşev,
Li ser çavên me bê, seyrane îşev.

Eger îşev ji lêvan mey vexum ez,
Serê Seyda dikim gorane îşev.

Dilo rabe tu pir şabe, ku yar tê,
Li te vaye vebû zindane îşev.

Tu rûgeşbe, tu dilxweşbe li hember,
Ku mêvana te xweş sultane îşev.

Gulên baxê evînê sor geş bûn,
Li hawîr : sunbil û reyhane îşev.

Çi xweş fersendeye îşev bibênim,
Dem û çaxên me pir hêjane îşev.

Ku rûfindê bikî ronî li xanî,
Divêm jêre bibî perwane îşev.

Çi tiştê, ko bibêjî qet mebê na,
Bi peyxamê wekî furqana îşev.

Çi bêjî ew mebê na, ey dilê jar,
Perîşanin di nêv bendane îşev.

Niha wê bê li ser çavên me pê-pê,
Li min şahî, li te dîlane îşev.

Li min xanî dibênî bûye gulşen,
Di xanîde, ku dilber xane îşev.

Bi lêvên erxewanî gote Seyda :
Dibênim, ko tu sergerdane îşev.

Bese rabe were, destûr me da te,
Li misra dil bike fermane îşev.

Dizanim, ko heye çil sal di bendê,
Were fersendeya salane îşev.

Bi çavan ez li bejna wê dinêrim,
Biro wek goşeyên dalane îşev.

Li ser sîngê du reşmarin dilîzin,
Çi reyhanin li ser xalane îşev.

Xefalokin, bi serhevde çivîne,
Bi ser xalande bisk berdane îşev.

Du çavên reş çi sihr û fitne an gêz,
Du lêvên sor gulên lalane îşev.

Çi bêjim ez, nezan û mest û gêjim,
Li ber çavên me wek Yezdane îşev.

Dev û lêvên şirîn dan min bi şadî,
Dilê xemgîn di nêv leylane îşev.

Me dest avête herdû qozîyên ser
Bi ser minde gulî berdane îşev.

Dev û lêv û çen û bingoş û gerdên,
Bi carek min kirin talane îşev.

Li hawîr tevgere bû berdî-berdan,
Qiyamet rabiwe-halane îşev.

Dilxweş, ku rabûm ez li pî,
Min dest birin destên sipî,
Em çûn û hatin wek şepî,
Lê herdû can bûn tevlîhev.

Barîn ji dev şîr û şekir,
Benda girêbendê vekir,
Min wer li bejnê meyzekir,
Ez mame heyran dev jihev.

Min kes nedî evreng ciwan,
Ev dêm-gula, lêv erxewan,
Sêvin di sîngê nû gihan,
Kê dane wê ev renga tev ?

Ev bejn û bala serwe reng,
Destên sipî, gulyên dişeng,
Çavên direş, awir pileng,
Kê tev civandin ew lihev ?

Wergirtine wê : sor û zer,
Sînga sipî fincan li ser,
Seyda ciger-xwîn bû li ser,
Ev surperî bû, yan merev ?

Evîndarim, birîndarim ji çavan,
Kul û xem têk li min serdane îşev.
Cigerxwîn, ev çi pesn û fort û lafin ?
Xuyaye dil ji te sukrane îşev.

HORE YAN ÎNSANE EV ?

Min dî sipîdê surperî,
Min xweş bi çavan lê nerî,
Ellah kiye ev sur-zerî ?

Ev hore, yan insane ev ?

Ebrû şikestî wek kevan,
Dêm hingive, por wek şevan,
Biskên direş bûn nijdevan,
Çavan, ku awir dane hev.

Sorgul ji xarê pişkivî,
Ber daye min zû axivî,
Hê nû zimanê min livî,
Şerma riwê min çû bi rev,

Şerbet ji lêvan min vexwar,
Huşyar û sermest û xumar,
Ta, ko bi hev re ketne xwar,
Biskan li dêman kirne şev.

DILÊ XEMGÎN BI RENCE

Delala min, Xezala min çi qence ?

Evîna wê ji bona dil çi bence ?

Berî çil sal te yek awir veda dil,

Heta îro dilê xemgîn bi rence.

Bejin serwe di nêv baxê evînê,

Ku dêm roje bi lêvan rengê xunce.

Enî Botanîye, lê dêm Hesarî,

Ji bejnêve milanî-lar û lence.

Ji çavên-reş dibarî sihrebazî,

Kepû almas, diran rengê birince.

Bi dîdara xwe wek : Zîn û Şirîne,

Bi xwînxwarî wekî : Rom û Firince.

Di jînêde wekî baxê evîne,

Bi rindî ez dizanim ew çi gence.

Çi bustane, bi nefş û sunbil û gul,

Gulîstane bi narinc û tirince.

Di nêçîrê çi şebaz û çelenge,

Di sînga minde bir wê du pence.

Ciger-xwîn bû ji tîrên herdû çavan,

Heta bimrim di dilde min şikence.

DILBERE YAN ŞOXE EW ?

Dilbere yan mûm û finde,

Hate nik min ew bi şev?

Şerbete, yan şîr û qende,

Ko vexwarî min ji dev ?

Kareva, yan gewherin,

Ko şevreşa dil kirne ron ?

Reşgulî ne, yan du marin,

Ser li sîngê dane hev ?

Ev gula baxê evîne,

Yan Şirîn û Zîn û Xec ?

Agir û pêta evîne,

Cerg û dil suhtîne tev.

Tîr ji çavên reş dibarin,

Yan kevanên ebriwan ?

Ketme benda bisk û zilfan

Îdî nîne paşde rev.

Ebriwin ko ser şikestî,

Yan jî heyva yekşevî ?

Roje, ko min dî bi çavan,

Yan riwê yarêye ev ?

Ev çi şoxe ? ev çi şenge ?

Ko me ser danî li ber ?

Ev xwedêye, yan jî dêye,

Ev surişte, yan merev ?

Ev sipîde rojhilate,

Yan tîrêjin, tên ji rû ?

Pertewa dêmên gulî-geş,

Ey Cîger-xwîn wer mekev ?

ZARAVÊ EVÎNÊ

Bi zaravê evînê ger nebêjî,

Newêrim ez, newêrim ez, newêrim,

Ji wan lêvan şekir carek nerêjî,

Newêrim ez, newêrim ez, newêrim.

Bi wan lêvên şekerbarîn nebêjî,

Bi wan çavên reş û tarî nebêjî,

Bi remz û xumz û nazdarî nebêjî,

Newêrim ez, newêrim ez, newêrim.

Tu zanî, ko ne wek te ez ciwanî,

Eger şanî nedî rê ez çi zanim,

Du çavên xwe li min bişkîn tu xanim,

Newêrim ez, newêrim ez, newêrim.

Tenê carek li min çavan tu bişkîn,
Şeker barek ji wan lêvan tu bişkîn,
Çi bêjim ez dilê Seyda tu meşkîn,
Newêrim ez, newêrim ez, newêrim.

Eger bêjî: were em herne geştê,
Bi hevdîra hinek rûnin li deştê,
Xwe bavêjî li ser sînga me xweş tê,
Newêrim ez, newêrim ez, newêrim.

Tu destê xwe nedî destê minê jar,
Wekî şengê bi ser minda neyê xwar,
Dile xemgîn nekî carek tu hişyar
Newêrim ez, newêrim ez, newêrim.

Ne xortim ez, bi kulmiskan te gêj kim,
Bi ber sînga te va destan dirêj kim,
Eger destûr nedî, ko ez nimêj kim,
Newêrim ez, newêrim ez, newêrim.

Tu ocaxî keçe ez pir ditirsim,
Tu hozanî ji te lewra dipirsim,
Cigerxwînim, meger hozan û girsim,
Newêrim ez, newêrim ez, newêrim.

DIXWAZÎ SORGULÊ BÎNÎ

Dixwazî sor-gulê bînî,

Lî lêvên sor temaşa ke,

Xezamê ger dixwazî wer,

Lî dêmên min tu meyzake.

Lî cadoyan dipirsî ger,

Lî çavên reş binêr carek,

Eger berfê dixwazî wer,

Binêr porê me wek kake.

Lî sêvan ger dipirsî, wa

Lî ser sînga te hildane,

Ku heyva yekşevî xwestin,

Tu wan birhan sivik rake.

Du biskên reş bike çogan,

Ku dil jêre bikim goke,

Bide wî ber şegan carek,

Gelek gernas û çalake.

Eger xemgîn bixwazin, ko

Lî wan roj derkevî carek,

Tu dêmên xwey sipî derxe,

Lî wan şevreş bi ronake.

Nexoşim ez dixwazim, ko

Lî min dil xweş bikî carek,

Tu pişkojan veke carek,

Sipî-sîngê tu valake.

Dixwazî, ko cihan pêkva

Li min zêr û zeber bit, wer

Ji lêvan maçekê bid min

Û biskên reş tu berbake.

Dixwazî, ko ciwan bim ez,

Were cem min şeva îne !

Guhar û gok û pişkojan

Li gerden wek Sureyya ke.

Tu destê xwey sipî carek

Bide destên me, şêrîne !

Dilê xemgîn bike ronî

Li min, wek Tûrîsîna ke

Eger carek dipirsî xweş

Li rewşa min, perîşanîm

Di nav êş û kul û derdan,

Dilê min jar û xemnake.

Were guhde bi nazdarî,

Dinalim ez şevên tarî,

Eger raste tu xemxwarî ?

Tu dil şadabê xalake !

Li ber masê tu rûnê xweş,

Bike çogan tu biskên reş,

Li ser dêmên xweyên bê xeş,

Serê wan berbi balake !

Tu lêvan xweş bike sor-gul,
Tu zulfan berde wek sunbil,
Tu çavan reş bike bê kil,
Tu birhan wek du dalake.

Şîrîn û nazik û xeyda,
Di rojên şahî û eyda,
Du lêvên sor bide Seyda
Bilind bûye tu perwake.

DIL Ê MÊLAK BIRIŞTÎNE

Ji arê dûriya yarê
Dil û mêlak biriştîne,
Eger bimrim di vê rêda,
Dizanim, ko bihiştîne.
Bi tîrên herdû çavên reş,
Ji min dil kirye armancek,
Ji hiş wê dil bi çavan bir,
Bi lêvan dil bihiştîne.
Nedî min wek te nêçîrvan,
Ko dilgîran dixî bendê,
Nizanim, ko çilo kuştin,
Bi laşê min tu xweştîne ?

Li ber der xwestekarî pir,
Nizanim, bê jimarî pir,
Dizanim, ko hemî şindol,
Ne ê vî kar û tiştîne.

Nikarî ew hemî îro,
Di bin barên xweda rabin,
Ne rimbazî, ne dilxwazî,
Ji ber der wan biqestîne !

Ne gernasî, ne mêrxasî,
Hemî satûl û pêxwasî,
Nizanî dûr binêrî ew,
Bî ser hevde giviştîne.

Newêrî dil bidî yarê,
Ji tîrsa dijminê xwînxwar,
Hezar salî ku bindestî,
Hemî cotar û deştîne.

Nizanim ez binêrim xweş,
Li cotkarên cihanê tev,
Ji gernasî û comerdî,
Bicarek ev ne şûştîne.

Hemî sakûl nikarî xweş,
Sivik bighêne daxwazê,
Ne hêjayê du lêvên sor,
Du sêvên nû gihiştîne.

Ne wek min can û dil dane,
Li ber pê te bi arzanî,
Di warê gulperestîda,
Ne wek min pê qeliştîne.

Di vî warîde gernasim,
Meger birçî û pîxwasim,
Diçim, piştxûz û rê nasim,
Li ser pişta mi piştîne.

Berê bejna bilind herkes
Dixwazî, ko bi dest bênî,
Tenê zanim te herdû sêv,
Li benda min te hiştîne.

Cigerxwînim, dizanim ko
Di vê rêda giranbarim,
Henav û cerg û can û dil
Di vê rêda heriştîne.

ŞÊRÎNÊ, ŞÊRÎNÊ

Şêrînê, şêrînê

Gulçîçeka evînê .'

Ger bê carek di îne,

Ez dil bidim mizgînê.

Şêrînê, şêrînê .'

Te dîn kirim bê dînê .'

Şêrînê rû ji rojê,

Bi çavan dil disojê,

Lêv ji gula ber-rojê,

Ez kuştîme vê dînê.

Şêrînê, şêrînê,

Te dîn kirim bê dînê .'

Şêrînê bejne serwê,

Qêrîne min li ser wê,

Xwezka ji dev şeker wê,

Bidane min di jînê.

Şêrînê, şêrînê,

Te dîn kirim bê dînê .'

Şêrînê çav-xezalê,

Ebrû ji rengê dalê,

Min can û dil li balê,

Sîng bexçeyê evînê.

Şêrînê, şêrînê ,

Te dîn kirim bê dînê !

Şêrînê pir delalê,
Ronahiya şemalê,
Şeng û şox û şepalê,
Nazdar û nazenînê.

Şêrînê, şêrînê,
Te dîn kirim bê dînê !

Şêrînê rû ji tavê,
Lêv came mey dinavê,
Pir kûr û bê peravê,
Xweş dawera heyînê.

Şêrînê, şêrînê,
Te dîn kirim bê dînê !

Şêrînê gewr û bozê,
Gotin xweşê, bi sozê,
Herdem ji bo me dozê,
Carek were civînê !

Şêrînê, şêrînê,
Te dîn kirim bê dînê !

Şêrîn zû hat ji derda,
Tîrek li nêv ciger da,
Dil kuşt û can bi serda,
Derbû ciger bi xwînê.

Şêrînê, şêrînê,
Te dîn kirim bê dînê !

EZ Û KALO

Min dost nedî îro du ro,
Ne ew bi şev hat, ne bi ro,
Ez çûm cem Zîn û Pero,
Pirsî ji Mîrza Bû-boro.

Ava çemame xuş-xuşim,
Zerbûme rengê miş-mişim,
Têm û diçim, ez bê hişim,
Wek berçemo, wek Fir-firo.

Ez çûme ber avên çema,
Reyhan û sunbil tîn sema,
Dil bûye pingava xema,
Pêl tîn bi nal û xur-xuro.

Kalek li ber avê me dî,
Wî gote min: xweş-Amedî !
Bersiv me da wî bê fedî,
Çidkî li vir ey mamiro!

Wî gote min: tulçidgerî ?
Qey serxweşî, yan ser-serî ?
Wer bazdidî sewdan firî ?
Kûve diçî, bê oxiro !

Min go: keçek pir gewr û rind,
Dosta mibû hêj ew li gund,
Rûdêm ji rengê mûm û find
Wê dil ji min arzan biro .!

Ronik ji çavan gindirîn,
Dar û berên çolan girîn,
Hê nû li min derbûn birîn,

Go: dil ji min bir wê kuro .'!

Min go: çilo bû ko te dî ?

Go: mêkewek rind û kedî,

Tîran li nêv cergan didî,

Por reng zerîn bû, rû ji ro .'!

Kin bû, dirêj bû, bejn û bal ?

Raste te dîtî ew şepal

Ew nazika rind û delal,

Şenga li ber kanya Xiro.

Min gotê: ew dosta mine,

Ne pîr dirêje, ne kine,

Dev çîçek û por sosine,

Wî gote min: haydê-biro .'!

Jîna me tev di berde çû,

Tim dil di nêv bendêde bû,

Ka tû li kû û ew li kû ?

Siktirbe, ey bavik miro .'!

Min go: li ser xwîn bû ciger,

Mêlak û dil bûn ker bi ker,

Hê nû kişandin pîr keser,

Ma wek te me kêw awiro .'!

Go: na kurêm zaroye hêj,
Dosta mine hê ew ji mêj
Berdan li ser rojî, nimêj,
Bêbext û ol û gawiro .'

Mîn go: li ser dil bû birîn,
Mîn dane ber pê ol û dîn,
Hetta ciger jî bû bi xwîn,
Pîrê ji rengê Xîr-ciro .'

Go: ger ciger-xwîn bî ji dil,
Raste te danîn cerg û dil,
Kêşan li ser wê derd û kûl,
Dosta teye dil-agiro .'

PÎRÎ NE KÊMANÎYE

Evîna dil mebîne ez tenê pîr,
Di jînêde yekin qûl û şeh û mêr.
Binêr, sorgul çiqas rind û ciwane,
Di nav xîp û kelemde bûye êxsîr.

Kulîlkên vê biharê har û bengîn,
Di bin simên kerande mane dilgîr.
Du çavên asikan şêrîn û rindin,
Dilê seyda ji wan nabênî yek tîr.

Beranê kel bi nav salande çûyî,
Li hawîr wî dilîzin sed belendîr.
Were payê tu bavê pişt guhên xwe,
Weke xuşk û birane em du hevşîr.

Çilo şadî dixwazim, wer dixwazî,
 Dî jînêde ku em herdû xwedî bîr.
 Emê çibkin bi destûr û bi qanûn,
 Me navên ev girêk û bend û zencîr.
 Şeraba herdû lêvan ger bidî min,
 Heta saxim, venaxum şerbet û şîr.
 Mirovim ez, ne hîm û lat û bestem,
 Dî meydana evîndarî gelek jîr.
 Dî jînêde hemî candar dilîzin,
 Çi asik û çi kergoh û çi xenzîr.
 Binêr mûrî çiqas hûr û wezaye,
 Dî jînêde dikî talan û nêçîr.
 Were da hev bikin hembêz bi şadî,
 Lî Qamişlû emê çibkin bi Ezmîr ?
 Vexum cama şerabê ez ji lêvan,
 Du biskên reş lî dêman bibne peşgîr.
 Bi dilşadî bijîn em herdû azad,
 Ne heyfe wer biborin ev dem û nîr ?
 Dî serve vê şerabê em dinoşin,
 Dî bindaye şeraba kevn û pir tîr.
 Evan ristên dibêjim wer mebîne,
 Gelek kûr lê venêre, doz gelek kûr.
 Cizîrî û Herîrî çûn ji meydan,
 Dî ristêda Cigerxwîn bû cihangîr.

RONAK

Şepal û rind û çalake,
Dev û lêv sore xuncîne,
Bi wê roja me ronake,
Diran hûr û birincîne.

Ji rû rojê sitand ronak,
Bi wê ronê didî ev xak,
Du ebrû mêrkuj û savak,
Li dêm reşbisk çî zencîne.

Du lêv derdê evîndara,
Bejin baxê evîndara,
Di navde ez wekî dara,
Memik sêv û turincîne.

Çiqas pesnan bidim kêmin,
Çi xal û xet li ser dêmin,
Bi wan xweş bûne ristê min,
Nivîsarên Qizilcîne.

Li ser sîngê benî zêrin,
Berê biskan li serjêrin,
Bi sawin dêm, wekî şêrin,
Di nav sîngêde gencîne.

Bejin serwa li ser avê,
Ji rû lê daye xweş tavê,
Ku şewqê daye wê navê,
Li ser sîngê bilindcîne.

Dema tê nik me şehnazê,
Bi nazî wek sî û qazê,
Ji pê hetta bi boxazê,
Bi naz û lar û lencîne.

Biçûkê, wey xwedê hiştê,
Gulî berdane ser piştê,
Bi kovanim ji wê qîştê,
Bi ser rojêde mencîne.

Ciger-xwîn bû ji wan lêvan,
Evîndare li wan sêvan,
Li wan carek bibim mêvan,
Dizanim ev ji qencîne.

PÎROZ BIKE CEJNÊ

Çi cejne ko bi hev re em,
Neçin çolê, neçin deştê ?
Dî kuncêde bi tenha bim,
Bikim ahî li ser piştê ?

Ji bo min her tu daxwazî,
Ji bo dil wek mey û sazî,
Ku tê nik min,
Bi min xweş tê.

Elîf bejnê, şeker lêvê,
Sipî destê, memik sêvê,
Te rû loksa di nêv şêvê,

Di lêvande gezo miştê.

Ku ez carek te nabînim,
Wekî mêxûlî û dînim,
Perîşanim bi qêrînim,

Li vê çolê, li vê deştê.

Di vî warî evîndarim,
Şikestî per, birîndarim,
Gerokim, bê cih û warim,

Nema mizgîn ji laleş tê.

Birîn îro li min der bûn,
Dil û mêlak li min ker bûn,
Binêr rûdêm çilo zer bûn,

Ji wê tîrê, ji wê xiştê.

Tu Kesrayî li eywanê,
Me ser danî derîzanê,
Disojim rengê perwanê,

Dema şahzadeyê meş tê.

Were pîroz bike cejnê,
Binêrim ez li wê bejnê,
Serî deynim li ber ejnê,

Ciger-xwînim di vê heştê.

DIÇÎ ZANÎNGEHÊ

Keyxusriwê padîşehê,
Zanim diçî zanîngehê,
Rû wek riwê ebrû mehê,
Silav li min kir wê bi çav.

Ziman şikestî bê xeber,
Min dane ber pê dest û ser,
Zulfên siyah, biskên diqer,
Pêkve li dêman kirine rav.

Şoxe di nêv şengadeye,
Çente di bin çengadeye,
Çezme di nêv lingadeye,
Pêşve diçî ew gav bi gav.

Birhan wekû dala dikî,
Biskên direş bala dikî,
Xalan ji wan vala dikî,
Îê por li pişt wê bû belav.

Hevrî diçin pêş çare-çar
Em herdû man wek dost û yar,
Pirsa me kir wê care-car,
Min dîtî golek bê perav.

Eywane dil textê teye,
Dilber li ser padîşeye,
Herdem li ber lingê teye,
Berdayê agir, şah di nav.

Agir te berdayê tu tê,
Dil gawirê, bê mirwetê,
Bala xwe carek nadetê,
Derdê te lê jana zirav

Min tim divê bêyî bi şev,
Cama lebaleb bidne hev,
Da ez bi noşim mey ji dev,
Wê badeya agir di nav.

Carek were derdê dila,
Em herne nav bexçê gula,
Guh bidne dengê bilbila,
Min dil bibî ronak û tav.

Wer em herin Seyda çema,
Herdû bi hevra bin cema,
Dil bêne govend û sema,
Çibkim bi dînar û dirav ?

Destê mi girt û ez birim,
Naka ji bajêr dûr kirim,
Ez dest bi destê dilberim,
Seyre li nav av û girav.

Maçek ji lêvên ergewan,
Da min bi ken serwa ciwan,
Hespê xwe da ber zengiwan,
Ta ez gihame ber delav.

Sînga sipî min zû vekir,
Wek hingiv û şîr û şekir,
Wê gote min sêvan bigir,
Da min du sêvên gewr û xav.

Ez ketme nav baxê Xelat,
Dest lê pelandin kat bi kat,
Wer mane hetta rojhilat,
Bê nûz û naz û lave-lav.

Min gotê: şêrîn her tiwî,
Wê go: Gîger-xwîn her tiwî,
Min go: Memim, lê Zîn tiwî,
Go: tev yekî em dê û bav.

NAVÊ XWEDE MIN DÎ DI RÛ

Dil ma di nava şevreşê,
Loksa dilê min yare keç,
Zû hate nik min rû geşê,
Min lê nerî gulnare keç.

Bejna wê Serwe, dêm gule,
Porê ji zêr tê ser mile,
Tava riwan suhtî dile,
Dijware, pir dijware keç.

Rûdêm ji cama mermerî,
Gava ku hate ber derî,
Min xweş bî çavan lê nerî,
Padîşeh û serdare keç.

Lêvin ji sorê ergewan,
Çen gewher û ebrû kevan,
Kê ev ciwanî da riwan .'
Sînga sipî îzare keç.

Şox û şepale ew perî,
Pir payedare dêm zerî,
Biskin li dêman kerkerî,
Nîsane, xweş bohare keç.

Çawa ku hate hindirû,
Navê xwedê min dî di rû,
Hildane jor herdû birû,
Zana û pir hişyare keç.

Pîr paqij û pak û temîz,
Min dîn li ser sîngê du gwîz,
Nîvişk û dims, ya rûne-hîz,
Yekser hemî dîdare keç.

Ronî veda, mûm û fener,
Min birne qadê dest û ser,
Ev roje, wer zû hate der ?
Yan jî hemî esrare keç ?

Kiras kiloşe keske-sor,
Hingî divê hildaye jor,
Çîm sîm û rû rengê belor,
Ristan dibêm, guhdare keç.

Çawa me dîn ew xal û xet,
Xame ji destê minde ket,
Tê û diçî ew renga bet,
Yan mêkewa zennare keç ?

Îro di dil da bû xweda,
Min awirek tûj jê veda,
Ew jî sivik hat ber me da,
Rû sorgula bê xare keç.

Min go: tu tavî yan jî ar ?
Wê nazika rû wek henar,
Berdane dil tîr bê jimar,
Zanî me nû, xwînxware keç.

Danî li ser sînga me ser,
Berdan ji dil ah û keser,
Herdû bi tenhane xweser,
Ronik ji çav tîn xware keç.

Min dest bi ber sîngêde bir,
Dergeh ji ber baxan vekir,
Min dane alî gok û dir,
Min dî ku xweş enbare keç.

Herdû bi hevre lêvelêv,
Destan givaştin xox û sêv,
Baxê Ciger-xwîn çûye nêv
Sed nifşe ber, yek dare keç.

Çavan li hev tûj tûj nerîn
Lêvan ji hev wîskî kirîn
Go: ey Cigerxwîn aferîn
Zanî me nû dildare keç.

DELAVÊ EVÎNÊ

Agir û pêta evînê,
Awirên wê lebşirînê,
Kuştîme roja civînê,
Ah û nalîn, hey hewar .!

Pir divêm carek bibînim,
Perdeya ser rû hilînim,
Serxweş û bê tîn bimênim,
Ah ji bejna wek çinar .!?

Ah û nalan ez dikêşim,
Jane ez jê dil bi êşim,
Ger û çerxim rengê êşim,
Pişt şikestî xûz û xwar.

Bûye çil sal, ez di vê rê
Badeya wek zîv û zêrê,
Ketme benda sawe şêrê,
Min ji destê wê vexwar.

Bade noşî min ji destan,
Xirqe û kostî vebestan,
Bûme wek serxoş û mestan,
Tîr li dil dan bê jimar.

Tîr li dil dan şox û şengê,
Şêresawê xo pilingê,
Bend û dîlim ez di çengê,
Ketme ber pê mest û jar.

Girtîme wê dav û bendê,
Ketme benda şahlewendê,
Şeker û hingiv jî xendê,
Nû jî mestî bûm şiyar.

Ez şiyar û mest û gêjim,
Serxweşim, ristan dibêjim,
Xûn jî çavan ez dirêjim,
Rim li dil da şehsiwar.

Yengiwe pir nû di milda,
Rim li mêlaka me hilda,
Lê şeraba gûn jî gulda,
Min di dilda bû bihar.

Min çî gotî, lê sekir wê,
Lê jî dev da min şekir wê,
Dergehê bextim vekir wê,
Birme baxek mêwedâr.

Bexçe û baxê gulaye,
Xwendegaha bilbilaye,
Laleşa pîr û melaye,
Ez di navde berxwedâr.

Dilbijê wê sorgulême,
Herdû sêvên paxilême,
Ez li benda rojhilême,
Ber derî min kirye war.

Dest birin min gul-izarê
Gawirê, wê xwînvexwarê,
Ez Ciger-xwîn bûm ji xarê,
Kuştine wek min hezar.

PINGAVA EVÎN

Ez ketme nêv pêlên evîn,
Lew çûm di nav wan av û av,
Wer mame jar û dil birîn,
Çewa me dît bejna zirav.

Bejna zirave wek serû,
Zîvê bi zêr kil daye rû,
Heyva di cejnande birû,
Biskan li dêman girtî rav.

Çen gewher û lêv ergewan,
Gerden sipî berfa şevan,
Sîng bexçeye, ez dergevan,
Pêde diçim ez gav bi gav.

Ji paşve berxe-kavîre,
Ji pêşve wek find û çira,
Ez kuştine tûjawira,
Lew per şikestî ketme dav.

Davên ji wan biskên diqer,
Berdane ser rû zo û fer,
Gava ji xew rabû seher,

Heyha .'?' me dîtî ew bi çav.

Min dî seher hatî bi meş.
Ba da li wan biskên direş,
Hawîr belav bûn pênc û şeş,

Roj bû li min da şewq û tav.

Tîrêjê dêmên sorgulî,
Hawîr xwe berdan vî dilî,
Berdane ser sîngê gulî,

Ketme evînek bê perav.

Ez ketme nêv derya evîn,
Hê nû li min der bûn brîn,
Hetta ciger min bûye xwîn,

Bê faydene ev lave-lav.

ŞEVREŞİM

Pertewa dêmên digeş,
Yekser cihan kirye bihişt,
 Îê nizanîm bê çîman,
 Îro tenê ez bê beşîm ?

Tîm jî dîdara te dûrim,
Suhtîyê arê evîn,
 Ev cihan wek dojehe,
 Bes ez di navde ateşîm ?

Ev evîn barek girane,
Ez nikarîm hilgirim,
 Pîr û jarîm, xûz û xwarîm,
 Bendewarîm bê weşîm.

Pêtîya arê evînê,
Ez pişavtîm bûm duxan,
 Ger lî ezmanê heyînê,
 Wek sitêra şevreşîm.

Ez dibêjim, jar û gêjim,
Dîlbijokîm, ristevan,
 Ez jî kû hatîm hebûnê ?
 Yan jî canîm bê leşîm ?

Ez nizanîm bo çî hatîm ?
Ez nizanîm bo dişîm ?
 Ez çî bêjim, pîr dirêjim,
 Ez nezanîm, bê hişîm.

Dojehim yan pêt û arim ?
Yan bihiştîm - bax û rez ?
 Keştîya min çûye Cûdî,
 Yan jî kohê Laleşim ?

Ez Cigerxwînîm dibînîm,
Rist û xoşxwanên ciwan,
 Ez divê bighême dozê,
 Çavbelek, lê ez neşim ?

XWEZKA ?

Rûdê , li ser xal û xetin,
Ez dîlbijê xal û xeta,
Lê kuştme biskên dîreş,
 Ko têne ser rû ta bi ta.

Ew asîka deşta xeten,
Şekker dibarênî ji ken,
Dêw wek dur û gewher ji çen,
 Xwezka di nêv destan keta.

Maçek ji wan lêvên şîrîn,
Pê xweş dibin derd û birîn,
Min jê sitandî bê kirîn,
 Nadîm bi şîr û şerbeta.

Maçek ji wan dêmên digeş,
Awir ji wan çavên direş,
Biskên şikestî pênc û şeş,
Nadim bi mal û dewleta.

Herkes di jînê pûtperest,
Ew pûtperestin, jar û mest,
Kostî di vê rêda me best,
Bûm olperestê sê peta.

Yek pîr şepal û naz û rind,
Yek pîr delal û gewr û rind,
Yek ji rengê mûm û find,
Wan kuştine ez bê xeta.

Ev nazik û şeng û perî,
Xweş dêmdurin her sê zerî,
Ahî ji biskên kerkerî .!?
Wan dil ji min bir wek çeta.

Hersê bi hevra têne dil,
Awir dibarin mil bi mil,
Iewra Ciger-xwîn dil bi kul,
Wan jîn li min kir: êş û ta.

EZ KETME NAV DU AGIRAN

Du dostên min hebûn, ko bêne nik min,

Belê çibkim, ne ev hat û ne ew hat ?

Li benda herdiwan ez mame hişyar,

Ji bextê reş, dema ez ketme xew hat.

Ji xew rabûn nema zanim çi bêjim ?

Ji nişkave me dî ya rû qelew hat.

Bezîme pê û destan, rengê mestan,

Me dî dosta wekî qozax û kew hat.

Li hev nêrîn û bûye tiqtiqa wan,

Li ser min ev bi rastî wek derew hat.

Bi ser hevde guviştim tev biriştim,

Me dî dengê ji dosta rû bedew hat.

Çima ma, qey nizanim ko bi dostî ?

Dixwazî nas bikî ew min, ji lew hat ?

Me kir it it nizanim ka çi bêjim,

Li ser dil gotina wê wek cedew hat.

Ji vê yek û ji wê yek bû qiyamet,

Ji bo êşa di piştêde kedew hat.

Berê yek bû, ku ez xurt û ciwan bûm,

Cigerxwîn ko niha kale, du tew hat.

KANÎYA DÎDARE KEÇ

Jêderê derd û xemaye,
Agirek dijaware keç,
Gewherek pak û bihaye,
Kanîya Dîdare keç.

Sorgula baxê evîne,
Avezêma jîn û vînê,
Melhama derd û birîne,
Xwînxwer û xemxware keç.

Hurmizê xêrxwaz û pake,
Jêderê dîdare, dake,
Cane ew çendan ji xake,
Ronî û candare keç.

Dawerê şadî û jîne,
Xemcivîn û xemrevîne,
Hêzekî xurt û bi tîne,
Roje hem êvare keç.

Agire ronak û tave,
Dilberek pir bend û dave,
Suhtiye cerg û hinave,
Mêrkuj û qacare keç.

Şahîya roja civînê,
Agir û pêta evînê,
Rindîya Zîn û Şirînê,
Ronîya şevtare keç.

Kareva nîvê şevaye,
Melhema derdê dilaye,
Lê ji min we dil revaye,
Hoste û hişyare keç.

Saxî û kuştin bi wêne,
Mayin û hiştin bi wêne,
Zarî û suhtin bi wêne,
Dêwe hem dildare keç.

Şox û şengê, bejne serwê,
Ez ciger-xwîn bûm li ser wê,
Min serî danî li ber wê,
Derdekî bêçare keç.

MIZGÎN DANE MIN

Mizgîn dane min vaye dostê hat !
Şehlewenda min, di nêv postê hat.

Dîwarê jînim, kirî hilweşî,
Lê ez natirsim, vaye dostê tê.

Ev pêlake ez jar û perîşan,
Îro dilşadim, dil di kostê hat.

Çav belek, dêm dir, serdarê rindan,
Dema tê nik min bost bi postê tê.

Li nik min îro şahî û cejne,
Bînahîya min xaç perestê tê.

Maçek ji lêvan hişyar dikî dil,
Oxweş çi roje, gulî mestê tê ?

Serxweş dibim ez ey bihara dil,
Şeker ji lêv û kurte-pistê tê.

Ciger-xwîn şabe daxwaz bi cî bû,
Mizgîne, mizgîn, kemer bestê tê.

DÊWÊ PÎRÎ

Lêv şirînê, nazenînê,
Hate nik min nazikê,

Gotin û peyv hingivînê,
Tên bi rizt û sazikê.

Rû ji rojê, dil disojê,
Hake nêv Bircabelek,

Wek kevokê dêm bihokê,
Tê bi rengê qazikê.

Ew dixwazî dil ciwan kî,
Min vejênî wek berê,
Da bi hevre herne çolê,
Em ji bo daxwazikê.

Ew nizanî dêwê pîrî,
Ez vexwarim wek şerab,
Pençê murxê heftê sale,
Çûn di dilda gazikê.

Awiran tavêjî dil,
Ew serwe - bejnê dev bi ken,
Her ku pîrsek xweş dibêjî,
Dil didî perwazikê.

Şeker û hingiv dibarin,
Xweş ji lêvên Ergewan,
Ez li bejna wê dinêrim,
Guh didim awazikê.

Pîr û kalim ez, ciger-xwîn,
Dil ji nûve tê sema,
Ketye tora şox û şeng û
Surşirîn û nazikê.

WEY LÎ SER ÇAVÊN ME HATÎ

Tu hatî ? wey li ser çavên me hatî !

Bi roj hatî, di birca roj-hilatî.

Evîndarim, birîndarim, te sotim,

Dil û cergê me evdalî te patî.

Çiqas ronî didî wek mûm û findî,

Belê yekser ji dilra tev şewatî.

Ji dîdara te ez tîme li ber çem,

Evîna min, tu hem "rûhil heyatî".

Li ber baxên te îro dergevanim,

Xelata min du sêvên zer Xelatî.

Wekî mêşim xwe digvêşim li ser hev,

Tu şêrînî, wekî qend û nebatî.

Tu pingava evînî, por şevînî,

Bi sawîr û bi tirsî, wek Feratî.

Ciger-xwînim dixwînim, lê xurînim,

Ji dîdara te dûrim, pût û latî.

BIHARA DIL

Were cejnê li bejnê ez binêrim,
Mebê na, da bibînî ez çi şêrim ?

Berê şêrîn bi şîranî bidî min,
Di nav sîng û beran destan veşêrim.

Bibim destan li ser ristan di gerden,
Ku destûrê nêdî beste newêrim ?

Were nazê, bi nazî dil ciwan ke,
Du bestan bo me bêje guh bidêrim.

Ji min gazin meke destan dirêj kim,
Jinî, lê z, meger kalim jî mêrim.

Ji perwanêre nîne bil ji suhtin,
Ji dîdara te ez tî û ne têrim.

Bila bighême daxwazê bi saxî,
Bi vî rengî heta key rabiwêrim ?

Bi تنها me ku ahan radikêşim,
Xwedê û pût û latan ez dihêrim.

Li nik min bî geş û xurt û ciwanîm,
Bihara dil, di mêrgêde diçêrim !

Bêr bê ko hero cejn û semaye,
Were nik min ku sax û pir bi xêrim.

Ne hovim ez, mirovim dilbijokim,
Evîndarê newala bin guhêrim.

Ciger-xwînim di ristêda Siyapoş,
Li ezmanê welatê xwe sitêrim.

SAWÎR Û GOMAN

Were birca belek Şaha, bi şahî,
Li ser textê dilim rûne bi şahî.

Li ser deyne tu zêrtaca sîmînper,
Ne bes şahî, li nik min padîşahî.

Di pûtxana evînê pûtperestim,
Xwedê hem tu dê ye, hem îlahî.

Hemî candar di jînêde sitêrin,
Di nav wande tinê şaha tu mahî.

Tu reşbiskan ji ser dêman vemale,
Cihan ewre, bike ronak û sahî.

Eger xwahî ku zû nemrîn, tu keyxwa,
Bide Seyda ji dev maçek ke xwahî.

Were keybaniwa çox sor û surme,
Ji bo Seyda tu daxwaz û penahî.

Were ser li ber pê ez dirêj kim,
Di vê rêve diçin zana û dahî.

Hemî candar dijîn serbest, azad,
Ji bona min çira ev rûsiyahî ?

Dizîna yek şevê xanim ji jînê,
Guneh bî, deyne ser min vê gunahî.

Dilê Seyda di benda biskê tarî,
Dikî ahîn ji van biskên siyahî.

Ciger-xwîn bû ji tîrên ebriwên reş,
Şev û rojan bi nalîn û bi ahî.

LI DIL ÎRO BIHARE

Bi rojîn min şikandî rojîya dev,
Ku biskên reş li ronîro kirin şev,
Li dil cejne, ku em herdû gihan hev,
Zivistan çû, li dil îro bihare.

Tu rojînî, wekî min rojperestî,
Evîn û jîn û vîna min bi destî,
Perîşanim wekî biskên şikestî,
Ji wê rojê dilê min xundekare.

Lebên lala wekî pişkoj û sorgul,
Gulî rengê du reşmaran li ser mil,
Ji wan çavan ku tîr barîn li ser dil,
Xeman naxwî, di vê rê şehsiware.

Ji dûrî sed qedeh da min evînê,
Evîndarim ji hiş naçim di jînê,
Tenê serxweş kirim cama civînê,
Dilê Seyda bi şadî û şiyare.

Li ser danî te zêrtaca sîmênper,
Di ristêde çî Salarim bi leşker,
Werîn cama evînê zêde, meyger !
Meger pîrim, dilê min berxwedare.

Ji wan lêvan vexum cama bi zêrgeş,
Peyala dev bidî min zêde oxweş !
Bikin nêçîr li dil çavên teyên reş,
Bila bêjin ku Seyda jî bi yare.

Ku rojînê neyê çibkim bi jînê ?
Divêm bimrim wekî Mem û tu Zînê,
Ciger-xwîn bû werîn cama evînê !
Dilê min bî wekî lat û zinare.

BIRCA BELEK

Were Bircabelek rûnin,
Ji derdan dil xwe paqij kin,
 Di vê jînêde candarin,
 Di vînêde xwedî pişkin.

Peyala dev bidin hev em,
Bî şîranî, bî nazdarî,
 Kul û êş û xem û derdan,
 Bî yekcarî ji dil kişkin.

Bî dilgermî, bî rûnermî,
Bidin hev şîreya lêvan,
 Heçî ko dane ser vê rê,
 Hemî nermin, ne dilhişkin.

Evîndar tev diloşanin,
Tijî heyran û qurbanin,
 Dixwazin şadî û xoşî,
 Şeker-xwazin, ne dil rişkin.

Du çavên reş tijî nûrin,
Di rûde cam û ferfûrin,
 Li ser xalan wekî hingiv,
 Di binde dêm ji nîvişkin.

Metirse, xoş mirovim ez,
Ne xwînxwar û ne hovim ez,
Were Bircabelek rûnin,
Ji hevra em kek û xuşkin,

Dixwazim şîreya lêvan,
Bi destan miz bidim sêvan,
Di bustanê evînê em,
Dilê Seyda bi mişmiş kin.

Bi çavê felsefê meyzîn,
Li bejna nêrgiz û sinbil,
Ne heyfe tîrhik û katik,
Wilo beyhûde em bişkin ?

Ciger-xwîn pîre Seydaye,
Li dil biska te badaye,
Gulî û bisk û zulfên reş,
Hemî reşmar û dûpişkin.

LÊV XUNCE

Wê xunceleba delal û xennac,
Rabû sibehê li ser niha tac,
Ellah...ku çu meyzekim li bejnê,
Xunce ji leb û ji gerdenê ac !

Paytextê ciwanî wê bi zor girt,
Tîp û lek û leşkerê te kurmanc,
Birhan ji xwedê dixwest ku bên dil,
Çavên dibelek dibûn bi gellac

Awir beziyane dil li ser hev,
Dêman ji xwera dirin bi tarac,
Bisk û kezîyan bezîn bi êrîş,
Hawîr qurijîne dil bi mîrac.

Qada dilê min bi zor vegirtin,
Dil da me bi destê mehriwan bac,
Destê xwe me gihande zengiwên yar,
Tîran ji me dil kirîne armanc.

Maçek bi me da û hilkişîm jor,
Danî me li ber meykedeyê gac,
Go : raste ciger-xwînî di vê rê,
Dil kir te ji xemanre kerac.

LI MALA ŞOX Û ŞENGA BÎ

Dilê min xweş nebû carek,

Li mala şox û şenga bî ?

Çilo dilxweş dibî ê ko

Di nav pencê pilinga bî ?

Kelaşînkof bi dest yare,

Bî doza kuştina dil tê,

Gelo rûgeş dibî ê ko

Brîndarê tivinga bî ?

Li dil halan û talane,

Cihan bû berdî-berdane,

Çikarim xweş bikim dil ko

Di nav talan û cenga bî ?

Bî qîçqîç tête suhtin dil,

Evîn ar û perengê sor,

Çilo dilxweş dibî ê ko

Di nav ar û perenga bî ?

Tu zanî ez evîndarim,

Dijîm, lê bê cih û warim,

Li kû warê xwe digrim ez,

Ku dil rengê kerenga bî ?

Dilê min her wekî pête,

Me ser danî li ber pê te,

Divê çibkî ewê, ko dil

Bi dest tirk û fringa bî?

Di vê rêde ciger bû xwîn,
Nema karim bikim qêrîn,
Çi bêjim ez, ku herdem dil,
Di bin zencîr û tenga bî ?!

ŞEKER LÊVÊ

Şeker lêvê, şîrîn peyvê,
Bejin meysê, birû heyvê,
Nedî min kes şîrîn wey vê,
Di nêçîrêde Seyda bî ?

Sipîdê tête nêçîrê,
Şehinşah û beg û mîrê,
Dilê min girt bi zencîrê,
Nizanim wê çî peyda bî ?

Bi fetrakê vebestîme,
Di bendê per şikestîme,
Perîşanim vewestîme,
Heta key dil di qeyda bî ?

Di nêv bendê dinalim ez,
Şekestî rengê dalim ez,
Li nik wê pir delalim ez,
Bila dil şêt û şeyda bî ?

Dixwazim lê temaşakim,
Bi navê wê divêm bakim,
Meger navê te nasnakim,
Bila navê te Xeyda bî ?

Birû heyvin, şikestîne,
Du biskanra vebestîne,
Li hawîr rû vewestîne,
Bila lêva te mey da bî ?

Tu biskan berde ber pala,
Ji wan dêman bike vala,
Ku roj bê ser me evdala,
Birû heyva di eyda bî ?

Ciger-xwîn şabike îro,
Were nik min berî nîro,
Bibêj : çawaye ey pîro ?
Bila dostê te Seyda bî ?

GIHAM DOZÊ

Kelakel min kela sîng û beran girt,
Di jînêde cihangîrê evînim.

Me roj hembêz kir û rojî me berda,
Li jêrê xwe hemî tiştî dibînim.

Kewê lalim, bi qeqeb tême ristan,
Li ser şaxên bilind herdem dixwînim.

Bi serbestî ketim eywanê Kisra,
Divêm lal û dur û gewher derînim.

Tilistara dilê wê xumze dan min,
Di çavande rimûzan ez dixwînim.

Bi hev herdû dilan agah kirin em,
Çi şebazim di birca şahnişînim ?

Giham dozê di sînga gewre-bozê,
Cigerxwînim ku van ristan dixwînim.

ROŞÎNÊ EVÎNÊ

Roşîn û Feratîn di evîna me bi coşîn,
Sed çelq û lehî tîn û li ser vê kelekême ?

Sozek bi mera dabû felek hê berî çil sal,
Hetta bimrim hê jî li benda felekême.

Em dost û hevalin, gerekê gote me carek,
Çavnêrîyê vê gotin û soza gerekême.

Go : ez te dixwazim bi evînî û dilînî,
Min go : çi gedame, bi xwe milkê "melekême."

Sofîme di jînê bi xwedêtî te dinasim,
Ez dilketiyê rû melek û çav belekême.

Biskên bi xelek girtine murxê dilê Seyda.
Çil sale li ser hev ku di bend û xelekême.

Ev şah û key û ser me dixwazî bi evînî,
Kolame li dergê key û şah û serekême.

Da min ber û paxil bi nemek bo çine gazin ?
Ez xan û şehinşame di nêva berekême.

Comerdê bi şêrîn nemekî kirme cigerxwîn,
Hingî ku hebim çav li derê xweşnemekême.

ZÎN DI JÎNÊ MEM DIVÊ

Ger di jînê Mem ji Zînê Mem divê,
Wer dizanim Zîn ji jînê Mem divê.

Ev xem û şahî di dilda pertewin,
Zîn bi şahî, lê Memê tim xem divê.

Wa di gulzara evînê xar û gul,
Xarperestan xar divêtin, min tenê cewcem divê.

Min li ser vê cewcemê dil bû birîn,
Ko ji vî derdê mera melhem divê.

Bade ya şêrîn û tehlîn tên ji dev,
Min meya sade di cama cem divê.

Derhem û dînar di bazarê kevin,
Dê bi dînarve herin û min derhem divê.

Geşt û seyran pîr xweşin bo dost û yar,
Tev dilîzin, min tenê ber çem divê.

Yar bi rastî rengê hespa ser bi gem,
Lê me ew Seglawiya bê gem divê.

Ev cihan tev xoşî û tev rindiye,
Lê ciger-xwîn lêvşeker herdem divê.

SÎMEN - SAYÊ

Sipîdê hate der dîsa,
Me dî naka Sîmînsayê,
Benî û berbenî îsan,
Li ser sînga Sîmînsayê.

Berî da gulşen û baxa,
Bi nazdarî wekî axa,
Dinalim ez wekî zaxa,
Ji dîdara Suleymayê.

Ji ber dîdar û pertavê,
Ji şewqa wê belek-çavê,
Wekî zîzok li wê navê,
Kelemper bûm li ber bayê.

Ji ber şewqê kelemper bûm,
Çiko serxoş û meyxwer bûm,
Li wê navê di hevwer bûm,
Me dî naka şehînsayê.

Sivik hat û giha ser min,
Bi nazdarî xwe da ber min,
Sipî dest û tilî nermin,
Bi diljarî me ber dayê.

Bi sermestî, bi diljarî,
Bi ah û nale û zarî,
Me ser danî di wî warî,
Li ber pê gewr û zîbayê.

HEYATA MIN HEYATÊ

Heyata min were carek heyatê,
Ji wan lêvan vexum ava heyatê.

Te soz dabû ko herdem bête nik min,
Di bendêde disojim dil heya tê.

Dereng tê lê gelek zû ew diçî mal,
Xuyaye ko ji ber şerm û heya tê.

Ji deh rojan zekate rûne cem min,
Melame ez, me çav berdan zekatê.

Were da mey vexun, guh bidne nayê,
Ji lêvên hev vexun qend û nebatê.

Civata tê nebin yar û ney û mey,
Ezê çibkim bi wê kevnecivatê ?

Di Kanûnê ketim heftê û heftan,
Xelat da min du sêvên zer Sibatê ?

Dema destê xwe da min, ba giha min,
Dilê Seyda bi sed lot û sema tê,

Nizanim ez çi bêjim, ev çi şoxe,
Li hember min dibî şêxê tinatê ?

Me pê û dest û mîtan tevde bosîn,
Ciger xwîn bû ji dest vê pût û latê.

BEXTÊ SÎPÎ

Bextê me sipî bûye sipîdê ku tu hatî,
Cana, were nik min ji mera wek pet û latî.

Wek roj vedijênî dilê Seyda ku te patî,
Zanim ji mera her wekû pêt û şewatî.

Çavên me li rê te qerimîn, qîlzemê jînim,
Deryayê xem û pingavê kul û derd û evînim.

Daxwaz me di jînê tiwî, wek qend û nebatî,
Jîna me tiwî, lê bi xwe hem rûh û heyatî.

Pir kûr û bi nûrî, wekî pertew tu di xanî,
Ez laşekî bêkêr, tu nebî jêre evînî û heyatî.

Ez girtîyê zindan û tu wek birc û kelatî,
Daxwaz û hewar û gazî û han û felatî.

Sêvêk tu ji bustanê ber û bustanê xelatî,
Bidyê bi dîyarî û delalî û xelat, tu xelatî.

NIKARIM EZ, NIKARIM EZ, NIKARIM

Nikarim bême nik te, ez nikarim,
Eger bê vir, li ber pê te nikarim.

Serî deynim li ber pê te li karim,
Eger bimrim di vê rêda li karim.

Du çavên reşbelek îro biwarim,
Li dil dane di vî warî biwarim.

Ji ber jan û kulan, xo ez vexwarim,
Şev û rojan di vê rêda hejarim.

Vexwarî min şeraba herdû lêvan,
Heta ko wê şerabê ez vexwarim.

Kul û derdan seranser her dixum ez,
Ji lewra min dibênî xûz û xarim.

Were ey payedar û şehreza min !
Di nav dilda tu şahî, ez çi şarim ?

Bihara dil were nêçîr û rave,
Li dilke rav û nêçîrê biharim.

Di zaravê evînê torevanim,
Di bazara hebûnê ez bizarim.

Ji xarê derkeve îro tu sor-gul !
Ne xarim ez, ne xwarim ez, "bixarim".

Tu şêrînî bi şîranî bişêrî,
Wekî şêrim di ristêda Bişarim.

Tu bindara mibî carek li dara,
Di ristêda wekî dara bi darim.

Şeker xendê bi wan lêvan vexwendim,
Ciger-xwînim, ne xwînxwarim, ne xwarim.

TU OCAXÎ EY DOST

Li benda herdû birhame,
Çiman birhanî tu dernaxî ?

Te rû roje, çiman carek
Şeva biskan li ber naxî?

Dixwazim bêm tewafa wan,
Kevanên ebriwan îro,
Hezar xêrî dibênim jê,
Dizanim, ko tu ocaxî.

Li ser sînga sipî fincan,
Bi zêr--av hatine kildan,
Memik sêvên xelatîne,
Divêm bigrim bi altaxî.

Çiman carek tu nayê vir ?
Li taxê em bikin seyran,
Ku pêt û agirê dextê,
Bi pîrên herdû taxaxî.

Divêm carek werî taxê,
Ku rûnin em li çardaxê,
Tu dêm û bisk û lêv û sêv,
Li ber Seyda sivik raxî.

Bi wan çeplên milanî xweş,
Ku rakir perdeya xwey reş,
Me dîn ebrû şikandîne,
Li ser dêmên Qerejdaxî.

Me gazin jê kirin û got :

Delala min çiman carek,

Tu dêm û bisk û lêv û sêv,

Li ber Seyda tu ranaxî ?

Li gerden dest kirin ristik,

Ji bîr çûn tev : Gilî, gazîn,

Bi lêvên sorgulî zû go :

Were Seyda li vî baxî !

Me lêv birne li ser lêvan,

Ketim baxê gul û sêvan,

Niha, ko tê di bîra min,

Xwezî sedcar bi wî caxî!

Divêm rûnî li hember min,

Bi pişkêvî lebên xuncîn,

Bi ser dêmande reşbiskan,

Ji banîve hinek daxî.

Ku ez carek temaşakim,

Dilê pejmerde ez şakim,

Bi wan birhên şikestî ser,

Bi wan zulfên di sablaxî.

Were carek şirîna min !

Evîn û dilrevîna min !

Binêrim ez li wê bejna

Zirav û dêmê Kurddaxî.

Li wê bejnê evîndarim,
Ji wan çavan birîndarim,
Bi qêrîn û bi hawarim,
Ji reşgulyên di Hettaxî.

Du biskin ser şikestîne,
Du marin dil me geztîne,
Ciger-xwîno, reben - jaro !
Eceb, ko tû niha saxî !

ŞEMZE - ASIK

Cihan wêran dikî carek xwe derxî,
Û dêman geş bikî biskan li serxî.

Li ser taca Keyo deynî tu şahî,
Per û sunbil ji zêr-avê dibexî.

Ji pêşve şemze-ase rengê tiştîr,
Ji paşve nazedarî rengê berxî.

Bejin serwa newal û ser ciwaye,
Gelek naz û ciwan û şeng û terxî.

Kewa-gozel dixwênî, pir ciwanî,
Dizanim hêj di jînêda tu ferxî.

Dibin gawir bi dîna te perîrû !
Dused wek Hedret û Mensûr û Kerxî.

Dixwazî leşkerê xem bênî ser min,
Divê biskan li ser dêman dişerxî.

Tu zencîrek ji zêr deyne li gerdên,
Bila poşan li wan sêvên dîzerxî.

Divêm carek bi lêvên erxewanî,
Du pîrsên xweş di nav şîr û şekerxî.

Bidî Seyda tu yek sozê ji lêvan,
Bila ew jî bi wê bihna xwe derxî.

Tu zanî, ko li nik min pîr giranî,
Wekî dur û belexşanî bi nerxî.

Ciger -xwîne li ser te tim dixwênî.
Ne hêjaye tu lûfta xo bi serxî?

DERYA EVÎN

Derya evînê kûr û dûr,
Pêl tîn ji ber tofanê dil,
Xalên li dêman şewq û nûr,
Neqşin ji dest hozanê dil.

Xalên li dêman bûne xet,
Pêta evînê jê veket,
Min sebr û seman nîne qet,
Kengî didit meydanê dil ?

Meydan nedaya dil şehê,
Xencer bidest ebrû mehê,
Ez dê ji kê kim gillehê,
Ger ew bibit sultanê dil ?

Ew padîşaha serbizêr,
Awir pilinga sawe şêr,
Wêran kirin mizgevt û dêr,
Wê bir bi dev talanê dil.

Talankirim wê Qeyserê,
Paşa û Kesra û serê,
Çawa ku hatî pencerê,
Hatin sema perwanê dil.

Govend û şahî hey-heye,
Bê çeng û dahol û neye,
Min dilbijê çavê teye,
Ey padîşah û xanê dil !

Awir ji çavan tên dile,
Lewra me îro dil kule,
Derman ji lêvên sorgule,
Ey melhem û dermanê dil !

Îro gelek rencûre dil,
Herdem ji dostê dûre dil,
Wek Nûrî û Mensûre dil,
Ma wê çikîxopanê dil?

Dil girtiyê biskên reşe,
Dost bêjî çi, ew pê xweşe,
Wî ser kişandî Laleşe,
Pîrê derê meyxañê dil.

Baxê Bihiştê sîng û ber,
Lêv sorgul û sêv gewr û zer,
Reyhan û sunbil kat û ter,
Xweş lê dikit seyranê dil.

Îro Ciger-xwîn bûye şah,
Gava me dî zêrîn-kulah,
Ew dêm-gula ebrû ji mah,
Hatiye ser civañê dil.

DIL GAWIRÊ

Ew surperî rind û zerî,
Gava me dî xweş lê nerî,
Dil gawirê, min bakirê,
Ka zû werê sebra dilê !

Por wek şevê, lêv hingivê,
Şêrîn devê, min tim divê,
Şekker ji dêv, zer bûne sêv,
Îro di nêva paxilê.

Ebrû reşê, tim dêm geşê,
Pir ken xweşê, şêrîn meşê,
Hatî bi ken, wê lêv û çen,
Xweş dane min pir aqilê.

Ebrû mehê, padîşehê,
Rûdêm ji heyva çardehe,
Reşbisk û çav, bejna zirav,
Pir şewq û tav, wek roj hilê.

Ew surperî, min lê nerî,
Taca serî, bisk kakilê,
Sînga sipî reşmar li ser,
Rûdêm ji rengê sorgulê.

Ew xanima pir keç li dor,
Wergirtine wê kesk û sor,
Sêvan kiras hildane jor,
Çoxê bi sîm û surme lê.

Çawa me dî ber daye min,
Zû awirek berdaya min,
Derd û kulan ser daye min,
Ahî ji ber jan û kulê.

Zanî, ku îro dil kule,
Ew kûr dinalî bulbule,
Qêrîn ji destê sorgule,
Derman di nêva paxilê.

Paxil tijî dermane ew,
Dektore ew, luqmane ew,
Şêrînleb û xweşxwane ew,
Şeng û şepal û cahilê.

Şah û keye ew rû ciwan,
Wê lêv ji sorê erxewan,
Serwa li ser ça û ciwan,
Lê bisk ji reyhan û filê.

Şahdote ew, keybane ew,
Paşil wekî bustane ew,
Dêm wek Xeca sîpane ew,
Ma kes gihaye natilê.

Ma kî heye wek wê delal,
Dêm sorgul û ebrû ji dal,
Canê Ciger-xwîn tim li bal,
Derya evîn bê sahilê.

WEŞANÊN ROJA NU